

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis (230107101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **12**

- 1) अल्पकालीन सरासरी खर्चाचा वक्र ---- आकाराचा असतो.
अ) एल
ब) यु
क) व्ही
ड) यापैकी नाही
- 2) खालीलपैकी कोणता खर्च उत्पादन वाढीबरोबर वाढतो?
अ) स्थिर खर्च
ब) बदलता खर्च
क) दोन्हीही
ड) यापैकी नाही
- 3) मागणीचा उत्पन्नातील बदलाला मिळणारा प्रतिसाद म्हणजे ----.
अ) उत्पन्न लवचिकता
ब) किंमत लवचिकता
क) छेदक लवचिकता
ड) वरीलपैकी नाही
- 4) पूर्ण स्पर्धेत प्रत्येक उत्पादकाच्या उत्पादनाची मागणी ---- असते.
अ) पूर्ण अलवचिक
ब) पूर्ण लवचिक
क) कमी लवचिक
ड) अधिक लवचिक
- 5) सम उत्पादन वक्रात 'क्ष' आणि 'य' अक्षावर ---- मोजले आहेत.
अ) वस्तू
ब) उत्पादक घटक
क) पैशातील उत्पन्न
ड) वास्तव उत्पन्न
- 6) ---- हा समवृत्ती वक्र विश्लेषणातील आधार होय.
अ) पसंती श्रेणी
ब) उपभोग श्रेणी
क) उत्पादन श्रेणी
ड) विनिमय श्रेणी
- 7) प्रकट पसंती सिद्धांत ---- गृहीत धरते.
अ) उपभोक्त्याच्या वर्तणुकीतील सुसंगतता
ब) संक्रामकता
क) मागणीची धनात्मक उत्पन्न लवचिकता
ड) वरील सर्व
- 8) मक्तेदारी बाजारामध्ये छेदक लवचिकता ---- असते.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) शून्य
- 9) ---- यांच्या मते, अर्थशास्त्र हे वास्तविक शास्त्र आहे.
अ) डॉ. मार्शल
ब) अँडम स्मिथ
क) रॉबिन्सन
ड) यापैकी नाही

- 10) ---- हा सूक्ष्म अर्थशास्त्राचा विषय आहे.
 अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) वित्तीय धोरण
 क) मुद्राविषयक धोरण ड) उपभोक्त्याचे वर्तन
- 11) पॉल सॅम्युअलसनच्या मते पसंती ---- मार्फत प्रकट होते.
 अ) पैसा ब) क्रयशक्ती
 क) किंमत ड) निवड
- 12) बाह्य बचती ----- मुळे निर्माण होतात.
 अ) स्थानीयीकरण ब) वाजवीकरण
 क) यांत्रिकीकरण ड) राष्ट्रीयीकरण

- प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) 12
 अ) निगमन पद्धती म्हणजे काय?
 ब) साधनांची दुर्मिळता म्हणजे काय?
 क) अंतर्गत बचती म्हणजे काय?
 ड) द्वयाधिकार बाजार म्हणजे काय?
 इ) किंमत भेद म्हणजे काय?
 ई) सीमांत पर्यायता दराची व्याख्या सांगा.
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12
 अ) क्रेताधिकार
 ब) समउत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये
 क) युलरचा प्रमेय
 ड) आदर्शवादी अर्थशास्त्र
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 12
 अ) अभिव्यक्त पसंती सिद्धांत स्पष्ट करून सांगा.
 ब) पूर्ण स्पर्धेची वैशिष्ट्ये आणि किंमत निश्चिती स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 12
 समाजापुढील मुलभूत आर्थिक प्रश्नांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis (230107101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite Sentence by choosing the correct options given below. 12

- 1) The short run average cost curve is _____ shaped.
 - a) L
 - b) U
 - c) V
 - d) None of these
- 2) Which cost increases continuously with the increase in production?
 - a) Fixed cost
 - b) Variable cost
 - c) Both
 - d) None of these
- 3) Responsiveness of the demand to change in income is known as _____.
 - a) Income elasticity
 - b) Price elasticity
 - c) Cross elasticity
 - d) None of the above
- 4) The demand for the output of each producer is _____ under perfect competition.
 - a) perfectly inelastic
 - b) perfectly elastic
 - c) less elastic
 - d) more elastic
- 5) In Iso-quants _____ is measured on X and Y axis.
 - a) Commodities
 - b) Factors
 - c) Money income
 - d) Real income
- 6) _____ is the basis of indifference curve analysis.
 - a) Scale of preference
 - b) Scale of consumption
 - c) Scale of production
 - d) Scale of exchange
- 7) Revealed preference theory assumes _____.
 - a) Consistency of consumer behavior
 - b) Transitivity
 - c) Positive income elasticity of demand
 - d) All
- 8) Under the monopoly market cross elasticity has _____.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Zero
- 9) According to _____ economics is a positive science.
 - a) Dr. Marshall
 - b) Adam Smith
 - c) Robinson
 - d) None of these
- 10) _____ is a subject matter of micro economics.
 - a) National Income
 - b) Fiscal Policy
 - c) Monetary Policy
 - d) Consumers behavior

- 11) According to Paul Samuelson, _____ reveals preference.
- a) Money
 - b) Purchasing power
 - c) Price
 - d) Choice
- 12) External economies arise due to _____.
- a) Localization
 - b) Rationalization
 - c) Mechanization
 - d) Nationalization

Q.2 Answer the following questions. (Any Four)**12**

- a) What is deductive method?
- b) What is scarcity of resources?
- c) What is an internal economy?
- d) What is meant by duopoly market?
- e) What is price discrimination?
- f) Define marginal rate of substitution.

Q.3 Short Notes. (Any two)**12**

- a) Monopsony.
- b) Features of isoquants.
- c) Euler's theorem.
- d) Normative Economics.

Q.4 Answer the following broad question. (Any One)**12**

- a) State and explain the revealed preference theory.
- b) Explain the characteristic and price determination of perfect competition.

Q.5 Answer the following broad question.**12**

Discuss in detail the basic economic problems before society.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Economics of Growth and Development (230107102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) ——— प्रारूपामध्ये Gw आणि Gn कल्पना मांडली.
अ) हेरॉड-डोमर
क) हिक्स
ब) सोलो
ड) ए. के. प्रतिमान
- 2) आर्थिक वृद्धीचा संबंध ——— देशाशी असतो.
अ) विकसित
क) अर्धविकसित
ब) अविकसित
ड) विकसनशील
- 3) ——— हा घटक आर्थिक विकासाचा निर्देशक आहे.
अ) लोकसंख्या
क) तांत्रिक मागासलेपणा
ब) दारिद्र्य
ड) भांडवल संचयात वाढ
- 4) हेरॉड-डोमर प्रतिमानामध्ये ——— या घटकास अग्रस्थान आहे.
अ) बचत
क) भांडवल
ब) गुंतवणूक
ड) श्रम
- 5) प्रा. सोलो यांच्या प्रतिमानालाच ——— प्रतिमान म्हणतात.
अ) स्थिरकालीन प्रतिमान
क) दीर्घकालीन वाढीचे प्रतिमान
ब) अल्पकालीन वाढीचे प्रतिमान
ड) भांडवलकालीन प्रतिमान
- 6) मानव संसाधन विकासाचा ——— हा एक घटक आहे.
अ) बेकारी
क) दारिद्र्य
ब) शिक्षण
ड) यापैकी सर्व
- 7) श्रमाचा अतिरिक्त पुरवठा ——— क्षेत्रात असतो.
अ) सेवा
क) शेती
ब) उद्योग
ड) सार्वजनिक
- 8) मानव विकास निर्देशांकांच्या क्रमवारीमध्ये भारत ——— गटात मोडतो.
अ) उच्चमानव विकास गट
क) मध्यम मानव विकास गट
ब) अतिउच्च मानव विकास गट
ड) निम्न मानव विकास गट

- 9) पहिला मानव विकास अहवाल ---- साली प्रकाशित झाला.
 अ) 1991 ब) 1990
 क) 1997 ड) 1998
- 10) अविकसित देशांचे ---- हे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) कमी दरडोई उत्पन्न ब) आर्थिक विषमता
 क) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र ड) यापैकी सर्व
- 11) शुम्पीटर यांच्या मते आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेमध्ये ---- ची भूमिका खूप महत्त्वाची असते.
 अ) श्रम ब) भूमी
 क) भांडवल ड) नवप्रवर्तन
- 12) समतलीत विकासाचे समर्थन ---- यांनी केले.
 अ) प्रा. नर्क्स ब) प्रा. हर्षमन
 क) प्रा. सिंगर ड) प्रा. किंडलबर्जर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

12

- अ) दारिद्र्याच्या दृष्टचक्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) आर्थिक विकासातील शिक्षणाची भूमिका लिहा.
 क) हेरॉड-डोमर प्रतिमानाची गृहितके लिहा.
 ड) वाढती लोकसंख्या आणि पर्यावरण समस्या यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 इ) ड्युसनबेरी परिणाम व समतलीत विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) मानवी संसाधनाचे महत्त्व लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

12

- अ) अमर्याद श्रमपुरवठ्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) आंतरिक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) समतलीत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) मानव संसाधन विकास संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा.

12

प्रो. रोजॅन्स्टिन रोडान यांचा प्रबळ धक्का सिद्धांत सविस्तर लिहा.

किंवा

प्रा. लिबेनस्टिन यांचा अनिवार्य किमान प्रयत्न सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा.

12

आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यांतील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Economics of Growth and Development (230107102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternatives. (1 Mark Each)

12

- 1) Gw And Gn concepts were Proposed In _____ Theory.
 - a) Herod- Domer
 - b) Solow
 - c) Hicks
 - d) A. K. Theory
- 2) Economic Growth is related to _____ country.
 - a) Developed
 - b) Underdeveloped
 - c) Semi-Developed
 - d) Developing
- 3) _____ is a Indicator of Economic Development.
 - a) Population
 - b) Poverty
 - c) Technological Backwardness
 - d) Increase in Capital Accumulation
- 4) In the Herod-Domar Model _____ Element has a Priority.
 - a) Saving
 - b) Investment
 - c) Capital
 - d) Labour
- 5) Prof. Solo Model also knows as _____ Model.
 - a) Constant-Run
 - b) Short-Run Growth
 - c) Long-Run Growth
 - d) Capitalism Paradigm
- 6) _____ is one of the factors of Human Resource Development.
 - a) Unemployment
 - b) Education
 - c) Poverty
 - d) All of These
- 7) The Excess Supply of Labor is in the _____ Sector.
 - a) Service
 - b) Industry
 - c) Agriculture
 - d) Public
- 8) In Which Group Does India Fall in The Human Development Index?
 - a) Higher Human Development Group
 - b) Highest Human Development Group
 - c) Medium Human Development Group
 - d) Low Human Development Group
- 9) First Human Development Report Published in the Year _____.
 - a) 1991
 - b) 1990
 - c) 1997
 - d) 1998
- 10) _____ is Characteristic of Under Developed Countries?
 - a) Low per Capita Income
 - b) Economic Disparity
 - c) Vicious Circle of Poverty
 - d) All of These

- 11) According to Schumpeter in the process of Economic Development _____ role is very important.
a) Labor	b) Land
c) Capital	d) Innovation
- 12) Balanced Development was Advocated By _____.
a) Prof. Narks	b) Prof. Harshman
c) Prof. Singar	d) Prof. Kindleberjer

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**12**

- Explain the concept of Vicious Circle of Poverty.
- Write the role of Education in Economic Development.
- Write the Hypothesis of Herod - Domer Theory.
- Explain the Correlation between Growing Population and Environmental Problems.
- Explain The Concept of Dusenberry Effect and Balanced Development.
- Write the importance of Human Resource.

Q.3 Answer the following Questions. (Any Two)**12**

- Explain the concept of Unlimited Labor.
- Explain the concept of Indigenous Development.
- Explain the concept of Balanced Development.
- Explain the concept of Human Resource Development.

Q.4 Answer the following Question in Detail. (Any One)**12**

- Write in Detail-Prof. Rosenstein Rodan Big Push Theory?

OR

- Explain the Liebenstein's Minimum Effort Theory.

Q.5 Answer the following Question in Detail.**12**

Explain the Difference between Economic Growth and Economic Development.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Financial Institutions and Markets I (230107103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) ई-बँकिंग ही एक ---- बँकिंग आहे.
अ) एटीएम
ब) इंटरनेट
क) व्यावसायिक
ड) यापैकी नाही
- 2) वित्तीय मध्य स्थानचा ---- हा प्रकार आहे.
अ) विमा कंपन्या
ब) म्युच्युअल फंड
क) अ व ब
ड) यापैकी नाही
- 3) ---- आर्थिक व्यवस्थेमध्ये व्याजदर बाजारांतून मुक्तपणे निर्धारित केले जाते.
अ) अविकसित
ब) विकसित
क) नियंत्रित
ड) सार्वजनिक
- 4) वित्तीय बाजारांत ---- समावेश होतो.
अ) नाणेबाजार
ब) बँका
क) शेअर बाजार
ड) यापैकी सर्व
- 5) ---- असंघटित क्षेत्रांतर्गत येते.
अ) राष्ट्रीयकृत बँका
ब) व्यावसायिक बँका
क) सहकारी बँका
ड) सावकार
- 6) ---- धोरण पतनिर्मितीवर नियंत्रण ठेवते.
अ) राज्यवित्तीय
ब) चलनविषयक
क) अंदाजपत्रकीय
ड) यापैकी सर्व
- 7) व्याजाचा सनातनवादी सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
अ) मार्शल
ब) केन्स
क) अमर्त्यसेन
ड) मनमोहन सिंग
- 8) आर्थिक धोरण ---- बँकेद्वारे लागू केले जाते.
अ) आय सी आय सी आय
ब) एक्सिस
क) मध्यवर्ती
ड) राज्य
- 9) भारताची ---- ही मध्यवर्ती बँक आहे.
अ) SBI
ब) RBI
क) नाबार्ड
ड) सेबी

- 10) LM वक्र ---- आकार आहे.
 अ) वरच्या बाजूस उतार ब) खाली उतार
 क) अनुलंब (y अक्षाला समांतर) ड) क्षैतिज (x अक्षाला समांतर)
- 11) चलनविषयक धोरणाचे ---- हे उद्दिष्ट आहे.
 अ) आर्थिक विकास ब) किंमत स्थैर्य
 क) अ व ब ड) यापैकी नाही
- 12) आय एस एल एम प्रतिमान ---- यांनी मांडला.
 अ) केन्स ब) हिक्स अँड हॅन्सन
 क) पॅटेनकीन ड) प्रा. नाईट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) व्याजदर म्हणजे काय?
 ब) पतनिर्मिती म्हणजे काय?
 क) इंटरनेट बँकेचे तोटे सांगा.
 ड) पैशांच्या मागणीचा हेतू सांगा.
 इ) कोअर बँकींग म्हणजे काय?
 ई) चलन विषयक साधने लिहा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक
 ब) वित्त व्यवस्थेची रचना.
 क) वित्तीय मध्यस्थांची कार्ये
 ड) गुंतवणूक बँकींग

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

- अ) विकसनशील देशांमधील चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
 ब) केन्सचा व्याजदराचा (IS-LM) सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

- मध्यवर्ती बँक म्हणजे काय? मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Financial Institutions and Markets I (230107103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose Correct Alternatives.

12

- 1) E-Banking is a _____ banking.

a) ATM	b) Internet
c) Commercial	d) None of these
- 2) _____ is the type of Financial Intermediaries.

a) Insurance Company	b) Mutual Fund Companies
c) A & B	d) None of these
- 3) In the _____ financial system interest rates are freely determined by the market.

a) Undeveloped	b) Developed
c) Controlled	d) Public
- 4) Structure of financial market includes _____.

a) Money market	b) Banks
c) Capital market	d) All of these
- 5) _____ comes under unorganized sector.

a) Nationalized Banks	b) Commercial Banks
c) Co-operative Banks	d) Money leaders
- 6) _____ policy controls over credit creation.

a) Fiscal	b) Monetary
c) Budgetary	d) All of these
- 7) The classical theory of rate of Interest is given by _____.

a) Marshall	b) Keynes
c) Amrty Sen	d) Manmohan Sign
- 8) Monetary policy is implemented by _____ bank.

a) ICICI	b) AXIS
c) Central	d) State
- 9) In India _____ is central Bank.

a) SBI	b) RBI
c) NABARD	d) SEBI
- 10) The shape of LM Curve is _____.

a) Upward sloping	b) Downward sloping
c) Vertical (parallel to y axis)	d) Horizontal (parallel to x axis)

- 11) _____ is the objective of monetary policy.
a) Economic development	b) Price stability
c) A & B	d) None of these
- 12) IS-LM Model of Interest rate determination is given by _____.
a) Keynes	b) Hicks & Harson
c) Pateinkin	d) Prof. Night

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**12**

- a) What is Interest Rate?
- b) What is Credit Creations?
- c) State demerits of Internet Banking.
- d) State the motives of Demond for Money.
- e) What is Core Banking means?
- f) Write monetary instruments.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**12**

- a) Indicator of Economic development.
- b) Structure of financial system.
- c) Functions of Financial Intermediation.
- d) Investment Banking.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One)**12**

- a) Explain the objectives and functions of monetary policy in developing countries.

OR

- b) Explain the (IS-LM) theory of Interest Rate for Keynes.

Q.5 Broad Answers Question.**12**

What is Central Bank? Explain the Role of Central Banks.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Research Methodology In Economics (230107105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) — संशोधनाला कृती किंवा कार्यात्मक संशोधन म्हणूनही ओळखले जाते.
अ) उपयोजित
ब) रेखावृत्तीय
क) तुलनात्मक
ड) शुद्ध
- 2) — हे गृहीतकांचे उगमस्थान आहे.
अ) संस्कृती
ब) शास्त्रीय माहिती
क) सामान्य अनुमान
ड) सर्व
- 3) — संशोधकाला संशोधन आराखडा तयार करावा लागतो.
अ) संशोधनकार्य सुरु करण्यापूर्वी
ब) संशोधनकार्या नंतर
क) अहवाल लिहिताना
ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 4) — ही संशोधनाची पहिली पायरी होय.
अ) साहित्याचा आढावा
ब) संशोधन समस्या निश्चित करणे
क) अहवाल लेखन
ड) अंतिम निष्कर्ष
- 5) संशोधन साहित्याचा आढावा — द्वारे घेतला जातो.
अ) पुस्तके
ब) नियतकालिके
क) सरकारी अहवाल
ड) सर्व
- 6) जेव्हा संशोधक स्वतः माहिती आणि आकडेवारी गोळा करतो तेव्हा त्याला — असे म्हणतात.
अ) प्राथमिक सामग्री
ब) दुय्यम सामग्री
क) तृतीय सामग्री
ड) अहवाल
- 7) — हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे साधन आहे.
अ) निरीक्षण
ब) दैनंदिनी
क) चरित्र
ड) आत्मचरित्र
- 8) बोगार्डस यांच्या मते — म्हणजे प्रश्नांची सूची असते जी अनेक लोकांना त्यांनी उत्तरे देण्यासाठी दिलेली असते.
अ) निरीक्षण
ब) गृहीतक
क) प्रश्नावली
ड) यापैकी कोणतेही नाही

- 9) मुलाखतीत किमान ---- व्यक्ती सहभागी असतात.
 अ) दोन ब) चार
 क) सहा ड) दहा
- 10) ---- ही संशोधन प्रक्रियेतील शेवटची पायरी आहे.
 अ) समस्या निश्चित करणे ब) तथ्य संकलन
 क) तथ्यांचे विश्लेषण ड) अहवाल लेखन
- 11) ---- हे आदर्श संशोधन अहवाल लेखनाचे लक्षण आहे.
 अ) विचारांची स्पष्टता ब) तांत्रिक परिभाषेचा वापर
 क) विश्वसनीयता ड) सर्व
- 12) चांगले संशोधन कार्य नेहमी ---- असते.
 अ) मंद ब) जलद
 क) अवास्तव ड) पद्धतशीर आणि शास्त्रीय

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) संशोधन पद्धती म्हणजे काय?
 ब) संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
 क) संशोधन आराखडा म्हणजे काय?
 ड) निरीक्षणाची व्याख्या लिहा.
 इ) नमुना तंत्राचा अर्थ सांगा.
 ई) अहवाल लेखनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) संशोधनाचे प्रकार
 ब) संशोधन आराखड्याचे महत्व
 क) मुलाखत तंत्राचे फायदे/गुण
 ड) अहवालातील मुद्दे

प्र.4 कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

- अ) संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाची सामान्य वैशिष्ट्ये/लक्षणे स्पष्ट करा.
 ब) तथ्य संकलनाचे स्रोत/मार्ग सविस्तरपणे सांगा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

अहवाल लेखनातील विविध टप्पे/पायऱ्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Research Methodology In Economics (230107105)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.

12

- 1) _____ research is also known as Action Research.
 - a) Applied
 - b) Longitudinal
 - c) Comparative
 - d) Pure
- 2) _____ is the source of hypothesis.
 - a) Culture
 - b) Scientific information
 - c) General opinions
 - d) All
- 3) The researcher has to prepare the research design _____.
 - a) before starting research work
 - b) after research work
 - c) at the time of writing report
 - d) None of these
- 4) _____ is a first stage of research.
 - a) Survey of literature
 - b) Formulation of research problem
 - c) Report writing
 - d) Final conclusion
- 5) The review of research literature is taken through _____.
 - a) books
 - b) journals
 - c) government report
 - d) All
- 6) When the researcher himself collects the information and data then it is known as _____.
 - a) Primary data
 - b) Secondary data
 - c) Tertiary data
 - d) Report
- 7) _____ is a source of primary data collection.
 - a) Observation
 - b) Diary
 - c) Biography
 - d) Auto biography
- 8) According to Bogards, _____ is a list of questions given to number of persons for them to answer.
 - a) observation
 - b) hypothesis
 - c) questionnaire
 - d) None of these
- 9) At least _____ persons are involved in interview.
 - a) two
 - b) four
 - c) six
 - d) ten
- 10) _____ is the final step in the research process.
 - a) Problem formulation
 - b) Data collection
 - c) Data analysis
 - d) Report writing

- 11) _____ is the feature of good research report writing.
- a) Clarity of ideas
 - b) Use of technical terminology
 - c) Reliability
 - d) All
- 12) The good research study is always _____.
- a) slow
 - b) fast
 - c) unrealistic
 - d) systematic and scientific

- Q.2 Write short answers. (Any Four out of Six) 12**
- a) What is research methodology?
 - b) State the meaning of concept.
 - c) What is research design?
 - d) Define observation.
 - e) State the meaning of sampling technique.
 - f) Explain the objectives of report writing
- Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of Four) 12**
- a) Types of research
 - b) Significance of research design
 - c) Merits of Interview technique
 - d) Contents of report
- Q.4 Write answer in detail. (Any One) 12**
- a) What is research? Explain general characteristics of research.
 - b) State in detail the sources of data collection.
- Q.5 Broad answer question. 12**
- Explain various steps involved in report writing.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Industrial Economics –I (230107106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) उद्योग संस्थेचा आकार ठरवणारे घटक ----
 अ) यंत्रसामग्रीची रक्कम ब) कामगारांची संख्या
 क) गुंतवणूक ड) वरील सर्व
- 2) मोठे उद्योग प्रामुख्याने ---- आहेत.
 अ) श्रम गहन ब) भांडवल सधन
 क) जमिन सधन ड) वरीलपैकी नाही.
- 3) दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेने ---- यावर अधिक भर दिला.
 अ) शेती ब) औद्योगिकरण
 क) गरिबी दूर करणे ड) आत्मनिर्भरता
- 4) ---- हा उद्योगसंस्थेचा उत्पादकता ठरवणारा घटक आहे.
 अ) कुशल कामगार ब) अकुशल कामगार
 क) पारंपारिक तंत्रज्ञान ड) उत्तर अ आणि क
- 5) ---- हे औद्योगिक स्थिरीकरण निश्चित करणारे महत्वाचे घटक आहे.
 अ) राष्ट्रीय संसाधनाची उपलब्धता ब) मानवी संसाधनाची उपलब्धता
 क) सरकारी धोरण ड) वरील सर्व
- 6) ---- उद्योगाचा समावेश लघु उद्योगात येतो.
 अ) कापड ब) सुक्ष्म
 क) टाटा ड) रिलायन्स
- 7) एक उद्योगसंस्था जी एकापेक्षा जास्त देशांमध्ये तिच्या उत्पादक सेवांचा विस्तार करते ---- असे म्हणतात.
 अ) खाजगी कंपनी ब) सार्वजनिक कंपनी
 क) बहुराष्ट्रीय कंपनी ड) वरील सर्व
- 8) सुरुवातील औद्योगिक अर्थशास्त्र ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 अ) लॉर्ड केन्स ब) अल्फ्रेड वेबर
 क) डॉ. मार्शल ड) पी डब्ल्यू एस अँडयूज

- 9) औद्योगिक उत्पादकता वाढविण्यासाठी ---- घटक महत्वाचे आहेत.
 अ) नविन तंत्रज्ञान ब) वित्त
 क) कुशल कामगार ड) वरील सर्व
- 10) औद्योगिक स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत ---- यानी मांडला.
 अ) लॉर्ड केन्स ब) डेव्हिड रिकार्डो
 क) जे. बी. से ड) वरील पैकी नाही
- 11) भारतीय मानक संस्था (ISI) ---- संबंधित आहे.
 अ) उत्पादकता ब) कार्यक्षमता
 क) गुणवत्ता ड) वरील पैकी सर्व
- 12) 'द थिअरी ऑफ लोकेशन ऑफ इंडस्ट्रिज' हा ---- ग्रंथ यांनी प्रकाशित केला.
 अ) सार्जर फ्लोरेन्स ब) बाऊमेल
 क) सिडने व वेब ड) अल्फ्रेड वेबर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) लघु उद्योग म्हणजे काय?
 ब) औद्योगिकरण म्हणजे काय?
 क) उद्योग संस्थेचा आकार आणि वाढ म्हणजे काय?
 ड) औद्योगिक स्थानिकीकरण म्हणजे काय?
 इ) उद्योगांचे वर्गीकरण म्हणजे काय?
 ई) उद्योगसंस्थेचे उद्दिष्टे सांगा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) भारतीय उद्योगांच्या समस्या
 ब) औद्योगिक विकासात उद्योगाची भूमिका
 क) इष्टतम उद्योग संस्थेची संकल्पना
 ड) बहुराष्ट्रीय कंपन्याचे दोष

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका आणि भारतीय उद्योगांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
 किंवा
 अल्फ्रेड वेबरच्या औद्योगिक स्थानांच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे? औद्योगिक उत्पादकता ठरवणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Industrial Economics –I (230107106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) Factors determining the size of firm are _____.
 - a) Amount of Machinery
 - b) Number of Worker
 - c) Investment
 - d) All of the above
- 2) Large scale Industries are mainly _____.
 - a) Labour intensive
 - b) Capital intensive
 - c) Land Intensive
 - d) None of the above
- 3) The second five year plan laid more stress on _____.
 - a) Agriculture
 - b) Industrialization
 - c) Rumoring poverty
 - d) Self-reliance
- 4) _____ is the factors determining firm productivity.
 - a) Skilled Labour
 - b) Unskilled Labour
 - c) Traditional technology
 - d) Answer A & B
- 5) _____ is the important factors of determining industrial localization.
 - a) Availability of National Resources
 - b) Availability of Human
 - c) Government Policies
 - d) All of the above
- 6) _____ is the factors determining firm productivity.
 - a) Textile
 - b) Tiny
 - c) Tata
 - d) Reliance
- 7) A Company which extends as productive services in more than one country is called as _____.
 - a) Private Company
 - b) Public Company
 - c) Multi National Company
 - d) All of these
- 8) Initially the concept of industrial economics was introduced by _____.
 - a) Lord Keynes
 - b) Alfred Weber
 - c) Dr. Marshall
 - d) P. W. S. Andrews.
- 9) _____ factors are important to raise industrial productivity.
 - a) New Technology
 - b) Finance
 - c) Skilled Labour
 - d) All of the above
- 10) The theory of Industrial localization is propounded by _____.
 - a) Lord Keynes
 - b) David Ricardo
 - c) J. B. Say
 - d) None of the above

- 11) Indian standard Institute (ISI) is related to _____.
 a) Productivity b) Efficiency
 c) Quality d) All of the above
- 12) The book 'The theory of location of Industry' was published by _____.
 a) Sargent flowerence b) Bowmal
 c) Sinde and Web d) Alfred Weber

Q.2 Write Short answers (Any four out of six) 12

- a) What is small scale industries.
 b) What is Industrialization.
 c) What is the size and growth of a firm.
 d) What is Industrial location.
 e) What is classification of Industries.
 f) State of objectives of Industries.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four) 12

- a) Problems of Indian Industries.
 b) Role of Industries in economic development.
 c) Concept of optimum firm.
 d) Demerits of multinational companies.

Q.4 Broad answers question (Any One) 12

Explain the role of Multi-national corporations and its impact on Indian Industries.

OR

Discuss the Alfred Weber's theory of Industrial Location.

Q.5 Broad answers question 12

What is Industrial Productivity? Explain the factors determining of Industrial productivity.

- 10) ----- ह्या शहरीकरणाच्या समस्या आहेत.
 अ) शहरातील लोकसंख्येत झपाट्याने वाढ
 ब) मोठ्या उपनगरांमध्ये वाढ
 क) शहरांतील प्रादेशिक असमतोल
 ड) वरील सर्व
- 11) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन ----- या वर्षी सुरु झाले.
 अ) 2001 ब) 2012
 क) 2005 ड) 2007
- 12) ----- हा आर्थिक विकासाचा निकष आहे.
 अ) दरडोई उत्पन्न ब) लोकसंख्येचे आकारमान
 क) लोकसंख्या वाढीचा दर ड) वरील पैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) शाश्वत विकास म्हणजे काय?
 ब) दारिद्र्य म्हणजे काय?
 क) आर्थिक विकासाचे निकष कोणते?
 ड) मृत्यूदर म्हणजे काय?
 इ) स्थलांतराची व्याख्या लिहा.
 ई) सामाजिक संरचना म्हणजे काय?

12

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) प्रादेशिक विषमतेची कारणे
 ब) आर्थिक नियोजनाचे यश
 क) लिंग विकास निर्देशांक
 ड) आर्थिक विकासाच्या मापनाच्या पद्धती

12

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

- अ) आर्थिक विकासातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
 ब) निती आयोगाचे यश व अपयश लिहा.

12

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Indian Economic Policy-I (230107107)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

12

- 1) New Economic policy is accepted in _____.
a) 1990 b) 1991
c) 1992 d) 1993
- 2) Human Development Index is based on _____.
a) Long life b) Educational attainment
c) Quality of living d) All of those
- 3) The economic development of a country is influenced by _____.
a) Capital b) Labour
c) Technology d) All of these
- 4) India has adopted the technique of planning from _____ country.
a) England b) America
c) Japan d) Russia
- 5) The concept of Indian poverty has been propounded by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
c) Dadabhai Naoroji d) None of the above
- 6) Sustainable development is _____ development.
a) Steady b) Long term
c) Eco friendly d) All of above
- 7) _____ are the problems of urbanisation.
a) Increasing capital formation b) Improving human
c) Both of them d) Cost and benefit
- 8) Indian census takes place after every _____ year.
a) Five b) Ten
c) Twenty d) Fifty
- 9) The human development report has defined human development as the process of enlarging _____.
a) Individual choices b) Public Choices
c) Private choices d) All of those
- 10) _____ are the problems of Urbanisation.
a) Fast growth in Urban population
b) Large increase in big town
c) Regional disparities in urbanization
d) All of these

- 11) The National Rural Health Mission started in _____.
a) 2001 b) 2012
c) 2005 d) 2007
- 12) _____ is the indicator of economic development.
a) Per capita Income b) Size of population
c) Rate of growth of population d) None of the above

Q.2 Write short Answers. (Any Four) 12

- a) What is Sustainable Development?
- b) What is Poverty?
- c) What are the indicators of Economic Development?
- d) What is Death Rate.
- e) Define Migration.
- f) What is Social Infrastructure?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Causes of Regional Imbalance
- b) Merits of Economics planning
- c) Gender Development Index
- d) Methods of measuring Economic development.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One) 12

- a) Explain the role of government in economic development.

OR

- b) Write on the achievements and failures of NITI Aayog.

Q.5 Broad Answers Question. 12

Explain the broad demographic features in India.

- प्र.3 टिप लिहा. 06
सहकाराची मॅचेस्टर तत्त्वे
- प्र.4 कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 12
अ) जागतिक सहकारी चळवळीच्या विकासाचा आढावा घ्या.
किंवा
ब) भारतातील सहकारी वित्तपुरवठा संस्थांची रचना आणि समस्या सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Principles & Practice of Co-Operation I (230107104)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) The First Land mortgage Bank in India was started in _____ province.
 - a) Punjab
 - b) Madras
 - c) Mumbai
 - d) Delhi
- 2) In 1964 the International Co-operative Alliances appointed a committee under the chairmanship of _____ for the restructuring of Co-operative principles.
 - a) D. G. Karve
 - b) S. T. Shankar
 - c) Dr. S. D. Rao
 - d) P. B. Patil
- 3) District Central Co-operative Banks raise fund from _____.
 - a) deposits
 - b) share capital
 - c) reserve funds
 - d) all of these
- 4) District Central Co-operative Banks are the organization of _____.
 - a) PACs
 - b) SCBs
 - c) LDBs
 - d) NABARD
- 5) _____ are also known as 'Agricultural and Rural Development Banks'.
 - a) Regional Rural Banks
 - b) Urban Co-operative Banks
 - c) Land Development Banks
 - d) Primary Agricultural Credit Co-operatives
- 6) _____ factor has no place in co-operative societies.
 - a) Equality
 - b) Political interfere
 - c) Interest of member
 - d) Democracy

Q.2 Answer the following questions. (Any Two) 06

- a) What is Co-operation?
- b) Define Micro Finance.
- c) What is long term loan?
- d) Define Urban Co-operative Bank.

Q.3 Write Short Note. 06

Manchester's principles of co-operation.

Q.4 Answer the following broad question. (Any One) 12

- a) Take a review of development of co-operative movement in the world.

OR

- b) State the structure and problems of co-operative finance agencies in India.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis (MA24101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) $P=AR=MR$ ही अट आपल्याला ——— मध्ये दिसते.
अ) पूर्ण स्पर्धा बाजार ब) मक्तेदारी बाजार
क) मक्तेदारीयुक्त बाजार ड) अल्पाधिकार बाजार
- 2) ——— हा समवृत्ती वक्र विश्लेषणातील आधार होय.
अ) पसंती श्रेणी ब) उपभोग श्रेणी
क) उत्पादन श्रेणी ड) विनिमय श्रेणी
- 3) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेच्या बाजारात गट संकल्पना ——— यांनी मांडली.
अ) श्राफ ब) मिसेस जोन रॉबिन्सन
क) प्रो. चेंबरलीन ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 4) प्रकट पसंती सिद्धांत ——— गृहीत धरले.
अ) उपभोगाच्या वर्तणुकीतील
ब) संक्रामकता
क) मागणीची धनात्मक उत्पन्न लवचिकता
ड) वरील सर्व
- 5) एकूण खर्च = एकूण स्थिर खर्च + ———.
अ) सरासरी बदलता खर्च ब) एकूण बदलता खर्च
क) सीमांत खर्च ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 6) मक्तेदारी बाजारामध्ये छेदक लवचिकता ——— असते.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) शून्य
- 7) अंकदर्शी उपयोगिता विश्लेषणात पैशाची उपयोगिता ——— मानली जाते.
अ) वाढती ब) घटती
क) स्थिर ड) बदलती
- 8) ——— यांच्या मते, अर्थशास्त्र हे वास्तविक शास्त्र आहे.
अ) डॉ. मार्शल ब) अँडम स्मिथ
क) रॉबिन्सन ड) यापैकी नाही

- 9) द्वीपक्षीय मक्तेदारी म्हणजे ---- ची मक्तेदारी होय.
 अ) एक विक्रेता अनेक ग्राहक ब) अनेक विक्रेते अनेक ग्राहक
 क) एक विक्रेता एक ग्राहक ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 10) 'एल' आकाराचे खर्च वक्र ---- मध्ये दिसतात.
 अ) सनातनवादी खर्च सिद्धांतात ब) आधुनिक खर्च सिद्धांतात
 क) अल्पाधिकार बाजारात ड) मक्तेदारी बाजारात
- 11) सम्युअलसनचा प्रकट पसंती सिद्धांत ---- यावर आधारित आहे.
 अ) प्रत्यक्ष वर्तन ब) अप्रत्यक्ष वर्तन
 क) प्रत्यक्ष वर्तनावर आधारित नाही ड) वरीलपैकी नाही
- 12) मागणी हे ---- चे फलन आहे.
 अ) किंमत ब) इतर वस्तुंच्या किंमती
 क) उत्पन्न ड) वरीलपैकी सर्व
- 13) विकुंचित मागणी वक्र ---- बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) मक्तेदारी ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
 क) अल्पाधिकार ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 14) कॉब-डग्लस यांनी उत्पादन फलन संकल्पना मांडताना ---- विचार केला.
 अ) सर्व घटकांचा
 ब) फक्त एका घटकाचा
 क) श्रम व भांडवल या दोन घटकांचा
 ड) वरीलपैकी काही नाही
- 15) पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारात सरासरी प्राप्तीचा वक्र ---- असतो.
 अ) क्ष अक्षाला समांतर ब) य अक्षाला समांतर
 क) आरंभस्थानाशी बहिर्वक्र ड) यापैकी नाही
- 16) सामान्याकडून विशिष्टाकडे जाणारी तार्किक आकलन प्रक्रिया म्हणजे ---- होय.
 अ) निगमन ब) विगमन
 क) वृद्धी ड) संतुलन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मुलभूत आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय?
 ब) विगमन पद्धती म्हणजे काय?
 क) वस्तूभेद म्हणजे काय?
 ड) अंदाजपत्रकीय रेषा म्हणजे काय?
 इ) अभिव्यक्त पसंती म्हणजे काय?
 ई) उत्पादन फलन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) अल्पाधिकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) कॉब डग्लस उत्पादन फलन स्पष्ट करा.
 क) आर्थिक बचती स्पष्ट करा.
 ड) पैशातील खर्च व वास्तव खर्चाबाबत चर्चा करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) समवृत्ती वक्र म्हणजे काय? समवृत्ती वक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) अभिव्यक्त पसंती सिद्धांताची चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- पूर्ण स्पर्धेत उद्योग संस्था आणि उद्योगधंद्याचा अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन समतोल स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis (MA24101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose lite correct alternative.

16

- 1) $P = AR = MR$ this condition we find in _____.
a) Perfect competition market b) Monopoly market
c) Monopolistic market d) Oligopoly market
- 2) _____ is the basis of indifference curve analysis.
a) Scale of preference b) Scale of consumption
c) Scale of Production d) Scale of exchange
- 3) In analysis of monopolistic competition 'Group' concept was propounded by _____.
a) Srafa b) Mrs. John Robinson
c) Prof. Chamberlin d) None of the above
- 4) Revealed preference theory assumes _____.
a) Consistency of consumer behavior
b) Transitivity
c) Positive income elasticity of demand
d) All
- 5) Total Cost = Total fixed cost + _____.
a) Average variable cost b) Total variable cost
c) Marginal cost d) None of the above
- 6) Under the monopoly market cross elasticity has _____.
a) One b) Two
c) Three d) Zero
- 7) In cardinal utility analysis the utility of money is assumed as _____.
a) Increasing b) Decreasing
c) Stable d) Variable
- 8) According to _____ economics is a positive science.
a) Dr. Marshall b) Adam Smith
c) Robinson d) None of these
- 9) Bilateral monopoly means a monopoly of _____.
a) One seller many buyers b) Many sellers one buyer
c) One seller one buyer d) None of the above
- 10) 'L' shape cost curves are observed in _____.
a) Classical cost theories b) Modern cost theories
c) Oligopoly market d) Monopoly market

- 11) Samuelson's Revealed Preference Theory is depending _____.
 a) Direct behavior b) Indirect behavior
 c) Not based direct behavior d) None of the above
- 12) Demand is the function of _____.
 a) Price b) Prices of other goods
 c) Income d) All of above
- 13) Kinked demand curve is a characteristic of _____.
 a) Monopoly b) Monopolistic competition
 c) Oligopoly d) None of the above
- 14) While putting forward the concept of production function, Cobb-Duglus consider _____.
 a) All factors
 b) Only one factor
 c) Both factors of labour and capital
 d) None of the above
- 15) In Perfect Competition average revenue curve is _____.
 a) Parallel to 'X' axis b) Parallel to 'Y' axis
 c) Convex to the origin d) None of these
- 16) The reasoning process from the general to the particular is known as _____.
 a) Deduction b) Induction
 c) Growth d) Equilibrium

Q.2 Answer Any Four of the following questions. 16

- a) What is basic economic problem?
 b) What is inductive method?
 c) What is product differentiation?
 d) What is budget line?
 e) What is revealed-preference?
 f) What is production function?

Q.3 Answer Any Two of the following questions. 16

- a) Explain characteristics of oligopoly.
 b) Explain the Cobb-Douglas production function.
 c) Explain the economies of scale.
 d) Discuss about money cost and real cost.

Q.4 Answer Any One of the following questions. 16

- a) What is indifference curve? Explain the characteristics of indifference curve.
 b) Discuss the Revealed Preference Theory.

Q.5 Answer the following question. 16

Explain the short run and long run equilibrium of the firm and industry of perfect competition.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024****Economics of Growth and Development (MA24102)**Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ----- हा अल्पविकसित देशांचा प्रमुख व्यवसाय असतो.
अ) शेती
ब) उद्योग
क) व्यापार
ड) वरीलपैकी नाही
- 2) अल्पविकसित देशांमध्ये लोकसंख्या वाढीचा दर ----- असतो.
अ) कमी
ब) अधिक
क) स्थिर
ड) वरीलपैकी नाही
- 3) पॅसीनेटी वृद्धी प्रतिमान ----- वृद्धी प्रतीमानाची विस्तारित आवृत्ती आहे.
अ) हॅरोड-डोमार
ब) महालनोबीस
क) कॅल्डोर
ड) वरीलपैकी नाही
- 4) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र ----- देशात आढळते.
अ) विकसित
ब) प्रगत
क) अल्प विकसित
ड) वरीलपैकी नाही
- 5) "अमर्याद श्रम पुरवठा आणि आर्थिक विकास" सिद्धांत ----- यांनी मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स
ब) जॉन केन्स
क) ऑर्थर लेविस
ड) वरीलपैकी नाही
- 6) ऑर्थर लेविस यांच्या मते बहुतेक अल्प विकसित देशांमध्ये ----- क्षेत्री अर्थ व्यवस्था आढळते.
अ) द्वी क्षेत्री
ब) त्रि क्षेत्री
क) बहु क्षेत्री
ड) वरीलपैकी नाही
- 7) प्रबळ चालना सिद्धांत ----- यांनी मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स
ब) ऑर्थर लेविस
क) रोडान
ड) जॉन केन्स
- 8) आर्थिक विकास अर्थव्यवस्थेतील ----- बदल दर्शविते.
अ) संख्यात्मक
ब) गुणात्मक
क) संरचनात्मक
ड) वरीलपैकी नाही

- 9) आर्थिक वृद्धि अर्थव्यवस्थेतील ----- बदल दर्शविते.
अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
क) संरचनात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- 10) ----- हा आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेतील महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) भूमी ब) श्रम
क) भांडवल निर्मिती ड) वरीलपैकी नाही
- 11) हॅरोड-डोमार यांनी ----- ला आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत महत्त्वाचे स्थान दिले आहे.
अ) बचत ब) गुंतवणूक
क) व्याज दर ड) वरीलपैकी नाही
- 12) सोलो यांचे वृद्धि प्रतिमान ----- वृद्धि प्रतिमान आहे.
अ) अल्प कालीन ब) दीर्घ कालीन
क) सनातनवादी ड) वरीलपैकी नाही
- 13) सोलो यांचे वृद्धि प्रतिमान ----- वृद्धि प्रतिमान म्हणून देखील ओळखले जाते.
अ) सनातनवादी ब) समाजवादी
क) नव सनातनवादी ड) वरीलपैकी नाही
- 14) तांत्रिक प्रगती ----- च्या दरावर अवलंबून असते असे कॅल्डोर गृहीत धरतात.
अ) बचत ब) गुंतवणूक
क) भांडवल निर्मिती ड) वरीलपैकी नाही
- 15) उझावा वृद्धि प्रतिमान ----- वृद्धि प्रतिमान म्हणून देखील ओळखले जाते.
अ) द्वी क्षेत्री ब) त्रि क्षेत्री
क) बहु क्षेत्री ड) वरीलपैकी नाही
- 16) "कृतीतून शिक्षण" ही संकल्पना ----- यांनी मांडली.
अ) सोलो ब) कॅल्डोर
क) अँरो ड) पॅसीनेटी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) मानव संसाधन विकास म्हणजे काय?
ब) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र म्हणजे काय?
क) आर्थिक विकासातील कोणतेही दोन अडथळे स्पष्ट करा.
ड) आर्थिक विकासाचे कोणतेही दोन निकष स्पष्ट करा.
इ) द्विवाद म्हणजे काय?
ई) दारिद्र्य म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) आर्थिक विकास
ब) अंगीभूत तांत्रिक प्रगती
क) सुवर्ण युग
ड) बिगर अंगीभूत तांत्रिक प्रगती

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
आर्थिक विकासाचे श्रीमती. जोन राँबीन्सन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा.
किंवा
विकसित देशांची लक्षणे स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
नव सनातनवादी वृद्धी विश्लेषणावरील केम्ब्रीज टीका स्पष्ट करा.

Seat
No.Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Economics of Growth and Development (MA24102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the Correct Alternative. (1 Marks each)

16

- 1) _____ is the prime occupation of underdeveloped countries.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade
 - d) None of the above
- 2) The rate of growth of population is _____ in underdeveloped countries.
 - a) Lower
 - b) Higher
 - c) Stable
 - d) None of the above
- 3) The Pasinetti growth model is an extension of _____ growth model.
 - a) Harrod-Domar
 - b) Mahalnobis
 - c) Kaldor
 - d) None of the above
- 4) Vicious circle of poverty exists in _____ countries.
 - a) Developed
 - b) Progressed
 - c) Under developed
 - d) None of the above
- 5) Theory of 'Economic Growth with Unlimited Supply of Labour' is propounded by _____.
 - a) Karl Marx
 - b) John Keynes
 - c) Arthur Lewis
 - d) None of the above
- 6) According to Arthur Lewis most of the under developed countries are having _____ sector economy.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Multi
 - d) None of the above
- 7) 'Big push' theory is propounded by _____.
 - a) Karl Marx
 - b) Arthur Lewis
 - c) Rodan
 - d) John Keynes
- 8) Economic development denotes a _____ change in the economy.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Structural
 - d) None of the above
- 9) Economic growth denotes a _____ change in the economy.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Structural
 - d) None of the above

- 10) _____ is an important factor in the process of economic development.
- a) Land
 - b) Labour
 - c) Capital formation
 - d) None of the above
- 11) Harrod-Domar assigned a key role to _____ in the process of economic development.
- a) Saving
 - b) Investment
 - c) Rate of Interest
 - d) None of the above
- 12) Solow’s growth model is _____ growth model.
- a) Short run
 - b) Long run
 - c) Classical
 - d) None of the above
- 13) Solow’s growth model is also known as _____ growth model.
- a) Classical
 - b) Socilistic
 - c) Neo- Classical
 - d) None of the above
- 14) Kaldor assumes that technical progress depends upon the rate of _____.
- a) Savings
 - b) Investment
 - c) Capital accumulation
 - d) None of the above
- 15) Uzawa growth model is known as _____ growth model.
- a) Two sector
 - b) Three sector
 - c) Multi sector
 - d) None of the above
- 16) The concept of ‘Learning by doing’ is presented by _____.
- a) Solow
 - b) Kaldor
 - c) Arrow
 - d) Passinetti

Q.2 Write Short Answers. (Any Four out of six) **16**

- a) What is Human Recourse Development?
- b) What is vicious circle of poverty?
- c) Explain any two hurdles in economic development.
- d) Explain any two indicators of economic development.
- e) What is dualism?
- f) What is poverty?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four) **16**

- a) Economic Development
- b) Embodied technical progress
- c) Golden age
- d) Non embodied technical progress

Q.4 Broad Answers Question. (Any One) **16**

Explain Mrs. Joan Robinson’s model of economic development.

OR

Explain the characteristics of under developed country?

Q.5 Broad Answers Question. **16**

Explain the Cambridge criticism on Neo classical analysis of growth.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Economics of Environment (MA24103)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ---- वातावरणात अधिक प्रदुषित करते.
अ) झाडे
ब) प्राणी
क) पक्षी
ड) मनुष्य
- 2) मानवी वातावरणासंदर्भात संयुक्त राष्ट्रांची परिषद ---- मध्ये भरली आहे.
अ) 1972
ब) 1982
क) 1986
ड) 1996
- 3) ज्या क्षेत्राला भरपूर जैवविविधता भेट दिली जाते त्याला ---- असे म्हणतात.
अ) गोल्ड स्पॉट
ब) कोल्ड स्पॉट
क) हॉट स्पॉट
ड) ग्रीन स्पॉट
- 4) 0³ ला ---- म्हणून ओळखले जाते.
अ) ऑक्सिजन
ब) ओझोन
क) महासागर
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 5) प्रत्येक वर्षाचा मार्च हा म्हणून साजरा केला जातो.
अ) जागतिक लोकसंख्या दिवस
ब) जागतिक वन दिन
क) पृथ्वी दिन
ड) तंबाखूविरोधी दिन
- 6) पर्यावरणीय समस्या सोडवू शकतात.
अ) शिक्षण
ब) मूल्य आधारित पर्यावरणीय शिक्षण
क) शारीरिक शिक्षण
ड) आरोग्य शिक्षण
- 7) पर्यावरण अर्थशास्त्र मुख्यतः आपला तात्विक पाया ---- वर तयार करतो.
अ) आर्थिक अर्थशास्त्र
ब) विकास अर्थशास्त्र
क) कृषी अर्थशास्त्र
ड) कल्याण अर्थशास्त्र
- 8) शाश्वत विकास ---- पिढीच्या गरजा भाग पाडत नाही.
अ) मागील
ब) उपस्थित
क) भविष्य
ड) यातील काहीही नाही
- 9) पर्यावरणाचा न्हास ---- द्वारे होतो.
अ) लोकसंख्या
ब) शहरीकरण
क) औद्योगिकीकरण
ड) वरील सर्व

- 10) भारतात 'चिपको आंदोलन' कोणी स्थापन केले?
 अ) महावीर ब) विनोबा भावे
 क) जांबेश्वर ड) तुळशी
- 11) पर्यावरण हा शब्द ---- भाषेतून आला आहे?
 अ) फ्रेंच ब) लॅटिन
 क) ग्रीक ड) रोमन
- 12) जंगलतोड म्हणजे ----.
 अ) वृक्षारोपण ब) झाडे तोडणे
 क) सामाजिक वनीकरण ड) आर्थिक विकास
- 13) हॉट स्पॉट कॉन्सेप्ट ---- ने सादर केले.
 अ) जॉन मेयर ब) किंग मेयर
 क) जी. मेयर ड) नॉर्मन मेयर
- 14) नर्मदा वाचवा आंदोलनाशी संबंधित ----.
 अ) मेधा पाटकर ब) पोपटराव पवार
 क) मार्शल ड) अण्णा हजारे
- 15) पर्यावरणाला पूरक असा विकास म्हणजे ---- विकास.
 अ) पर्यावरणास अनुकूल ब) स्ट्रक्चरल
 क) मूलभूत ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 16) 'वायू प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण' कायदा ---- मध्ये भारतात मंजूर झाला आहे.
 अ) 1971 ब) 1981
 क) 1991 ड) 2001

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पर्यावरण संरक्षणामध्ये पर्यावरण चळवळीची भूमिका कोणती?
 ब) खर्च-लाभ विश्लेषण म्हणजे काय?
 क) पर्यावरणाचा सामाजिक खर्च म्हणजे काय?
 ड) पर्यावरणाचे सामाजिक लाभ कोणते?
 इ) पर्यावरण लेखापरिक्षण म्हणजे काय?
 ई) पर्यावरण प्रभाव मूल्यमापन म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) पर्यावरण अर्थशास्त्र
 ब) खर्च-लाभ विश्लेषण
 क) परिस्थितीकी म्हणजे काय?
 ड) पर्यावरण लेखापरिक्षण

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

अ) परिस्थितीकीय म्हणजे काय? परिस्थितीकीचे घटक स्पष्ट करा.
किंवा

16

ब) जैव विविधता म्हणजे काय? जैव विविधतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

“पर्यावरण संरक्षण ही प्रत्येकाची जबाबदारी आहे” चर्चा करा.

16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Economics of Environment (MA24103)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the Correct Alternative. (1 Marks each)

16

- 1) _____ pollutes the environment more.
 - a) Plants
 - b) Animals
 - c) Birds
 - d) Human being
- 2) The United Nations Conference on human environment is held in _____.
 - a) 1972
 - b) 1982
 - c) 1986
 - d) 1996
- 3) The area which is gifted with plenty of bio diversity is called as _____.
 - a) Gold Spot
 - b) Cold Spot
 - c) Hot Spot
 - d) Green Spot
- 4) O³ is known as _____.
 - a) Oxygen
 - b) Ozone
 - c) Ocean
 - d) None of the above
- 5) March of every year is celebrated as _____.
 - a) World Population Day
 - b) World Forest Day
 - c) Earth Day
 - d) Anti-Tobacco Day
- 6) Environmental problem can be solved by _____.
 - a) Education
 - b) Value based environmental education
 - c) Physical Education
 - d) Health Education
- 7) Environment economics mainly build its theoretical foundation on _____.
 - a) Monetary economics
 - b) Development economics
 - c) Agriculture economics
 - d) Welfare economics
- 8) Sustainable development doesn't compromise the needs of _____ generation.
 - a) Past
 - b) Present
 - c) Future
 - d) None of these
- 9) Environmental degradation is caused by _____.
 - a) Population
 - b) Urbanization
 - c) Industrialization
 - d) All the above
- 10) Who founded 'Chipko Movement' in India?
 - a) Mahavira
 - b) Vinoba Bhave
 - c) Jambeshwar
 - d) Roman

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Principles and Practice of Cooperation (MA24104)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) राज्यातील — या संस्थेला सर्व सहकारी संस्थांची शिखर संस्था म्हणून ओळखले जाते.
अ) जिल्हा मध्यवर्ती बँक ब) खरेदी-विक्री संस्था
क) फळे व भाजीपाला संस्था ड) राज्य सहकारी बँक
- 2) सहकारी साखर कारखाना हा — उद्योग आहे.
अ) ग्राहक सहकारी संस्था ब) सहकारी शेती
क) सहकारी सेवा ड) सहकारी प्रक्रिया
- 3) सहकारी संस्था या समाजातील — लोकांसाठी काम करतात.
अ) आर्थिकदृष्ट्या सुदृढ ब) आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या
क) राजकीयदृष्ट्या सदृढ ड) यापैकी सर्व
- 4) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका — मार्गाने निधी उभारतात.
अ) ठेवी ब) भाग भांडवल
क) राखीव निधी ड) यापैकी सर्व
- 5) भारतातील पहिली सहकारी गृहनिर्माण संस्था — मध्ये स्थापन झाली.
अ) 1909 ब) 1910
क) 1920 ड) 1924
- 6) — हे एक सहकारी मुल्य आहे.
अ) स्वावलंबन ब) समता
क) लोकाशी ड) वरीलपैकी सर्व
- 7) सहकारी पतपुरावठ्यासाठी त्रिस्तरीय रचना — मुदत कर्जासाठी वापरली जाते.
अ) दीर्घ ब) अल्प व मध्यम
क) अती दीर्घ ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) भारतात — यावर्षी दुसरा सहकारी कायदा संमत करण्यात आला.
अ) 1904 ब) 1908
क) 1912 ड) 1919

- 9) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघटना ---- येथे.
 अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
 क) जर्मनी ड) रशिया
- 10) प्रतवारी व प्रमाणपत्र दिलेल्या शेतीतील वस्तूंचा ---- यादीत समावेश होतो.
 अ) आय एस आय ब) एल आय सी
 क) एस ए आय एल ड) अॅगमार्क
- 11) ---- या घटकाला सहकारी संस्थामध्ये स्थान नसते.
 अ) समता ब) राजकीय हस्तक्षेप
 क) सभासद हित ड) लोकशाही
- 12) एका जिल्हा एक बँक हे आर बी आय चे धोरण ---- शी संबंधित आहे.
 अ) राज्य सहकारी बँक ब) भूविकास बँक
 क) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ड) नागरी सहकारी बँक
- 13) ---- समितीने सहकारी मूल्याची शिफारस केली.
 अ) स्वेन अके बुक ब) रॉबर्ट ओवेन
 क) विल्यम किंग ड) यापैकी नाही
- 14) ग्राहक सहकारी चळवळ सुरु करणारा जगातील पहिला देश म्हणजे ---- होय.
 अ) इंग्लंड ब) भारत
 क) जर्मनी ड) फ्रान्स
- 15) सहकारी संस्थेची नोंदणी ---- कार्यालयात केली जाते.
 अ) तहसील ब) जिल्हाधिकारी
 क) ग्रामपंचायत ड) निबंधक
- 16) रॉशडेल इक्विटेबल पायोनिअर्स सोसायटीची ---- मध्ये स्थापना झाली.
 अ) 1844 ब) 1847
 क) 1947 ड) 1949

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ग्राहक सहकारी संस्था म्हणजे काय?
 ब) प्राथमिक सहकारी कृषी पतपुरवठा संस्थांची दोन समस्या सांगा.
 क) दीर्घ मुदतीचे कर्ज म्हणजे काय?
 ड) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?
 इ) सुक्ष्म वित्तपुरवठा म्हणजे काय?
 ई) श्रम सहकारी संस्थेचा अर्थ सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) ग्राहक सहकारी संस्थेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 ब) जागतिक सहकारी चळवळीच्या उदयाविषयी चर्चा करा.
 क) प्राथमिक सहकारी पतपुरवठा संस्थांची भांडवली रचना स्पष्ट करा.
 ड) सुक्ष्म वित्तपुरवठ्यातील सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) कृषी सहकारी विपणन संस्थांची प्रगती आणि समस्या याची सविस्तर चर्चा करा.
- ब) सहकारी तत्वांचा संक्षिप्त आढावा घ्या.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- सहकारी संस्थांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Principles and Practice of Cooperation (MA24104)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the following options. 16

- 1) _____ is known as a apex society of the co-operative societies in the state.
 - a) DCCB
 - b) Marketing Co-operatives
 - c) Fruits and Vegetable co-operatives
 - d) State Co-operatives Bank
- 2) The co-operative sugar factory is _____ industry.
 - a) Consumer co-operative
 - b) Co-operative farming
 - c) Co-operative Services
 - d) Co-operative processing
- 3) The co-operative societies are working for the _____ people of society.
 - a) Economically strong
 - b) Economically backward
 - c) Politically strong
 - d) All of these
- 4) District Central Co-operative Banks raise fund from _____.
 - a) deposits
 - b) share capital
 - c) reserve funds
 - d) all of these
- 5) In India the first co-operative Housing Society established in _____.
 - a) 1909
 - b) 1910
 - c) 1920
 - d) 1924
- 6) _____ is one of the co-operative value.
 - a) Self-help
 - b) Democracy
 - c) Equality
 - d) All of the above
- 7) The three tier system operated co-operative credit for _____ term loan.
 - a) long
 - b) short and medium
 - c) very long
 - d) all of the above
- 8) The Second Co-operative Act was passed in India in the _____ year.
 - a) 1904
 - b) 1908
 - c) 1912
 - d) 1919
- 9) International co-operative Union _____ is here.
 - a) England
 - b) America
 - c) Germany
 - d) Russia
- 10) Goods Agriculture which graded and accorded certificates are listed as _____ goods.
 - a) ISI
 - b) LIC
 - c) SAIL
 - d) AGMARK

- 11) _____ factor has no place in co-operative societies.
a) Equality	b) Political interfere
c) Interest of member	d) Democracy
- 12) One District One Bank is related to _____ RBI policy.
a) State Co-operative Bank
b) Land Development Bank
c) District Central Co-operative Bank
d) Urban Co-operative Bank
- 13) _____ committee recommended co-operative value.
a) Swen ake book	b) Robert Owen
c) William King	d) None of these
- 14) The first country to start consumers co-operative movement in the world is _____.
a) England	b) India
c) Germany	d) France
- 15) The Co-operative Societies Registered in the _____ office.
a) Tahashil	b) Collector
c) Grampanchayat	d) Registrar
- 16) Rochdale Equitable Pioneers Society was established in _____.
a) 1844	b) 1847
c) 1947	d) 1949

Q.2 Write short Answers. (Any Four) 16

- a) What is consumer's co-operative society?
- b) State two problems of primary co-operative Agricultural Credit Society.
- c) What is long term loan?
- d) What is mixed economy?
- e) What is micro finance?
- f) State the meaning of labour co-operative?

Q.3 Write answers the following questions. (Any Two) 16

- a) Explain the objectives of consumer co-operatives.
- b) Discuss about the Origin of co-operative movement in the world.
- c) Explain the capital structure of primary credit co-operatives.
- d) Explain the role of co-operatives in micro finance.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- a) Discuss in detail the progress and problems of Agriculture co-operative marketing societies.
- b) Review briefly the principles of Co-operation.

Q.5 Broad answers question. 16

Explain the characteristics of Co-operatives.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Financial Institutions and Markets (MA24106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ——— हे कमर्शियल बँकेचे मुख्य कार्य आहे.
अ) पत नियंत्रण
ब) पत निर्माण
क) आर्थिक लक्षित
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 2) आधुनिक थिअरी ऑफ इंटरेस्टचा वापर आहे.
अ) आयएस वक्र चा वापर
ब) एलएम वक्र चा वापर
क) आयएय-एलएम मॉडेलचा वापर
ड) पैशाच्या मागणीचा वापर
- 3) ——— आर्थिक व्यवस्थेमध्ये व्याज दर बाजारातून मुक्तपणे निर्धारित केले जातात.
अ) अविकसित
ब) विकसित
क) नियंत्रित
ड) सार्वजनिक
- 4) वित्तीय पद्धतीतील संरचनेचा ——— हा भाग आहे.
अ) रोखे बाजार
ब) बँक
क) म्युच्युअल फंड
ड) यापैकी सर्व
- 5) मध्यवर्ती बँकेच्या पत नियंत्रणासाठी कोणते उपाय आहेत?
अ) परिमाणात्मक उपाय
ब) गुणात्मक उपाय
क) अ आणि ब
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 6) ई-बँकिंग ही एक ——— बँकिंग आहे.
अ) एटीएम
ब) इंटरनेट
क) व्यावसायिक
ड) यापैकी काहीही नाही
- 7) ——— असंघटित क्षेत्रांतर्गत येते.
अ) राष्ट्रीयकृत बँका
ब) व्यावसायिक बँका
क) सहकारी बँका
ड) सावकार
- 8) आर्थिक धोरण ——— बँकेद्वारे लागू केले जाते.
अ) आयसीआयसीआय
ब) एक्सिस
क) मध्यवर्ती
ड) राज्य

- 9) आर्थिक धोरण संबंधित आहे.
 अ) बँकिंगवरील नियंत्रण ब) वित्तीय संस्थांवर नियंत्रण
 क) पैशाच्या पुरवठ्यावर नियंत्रण ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 10) सेबी म्हणजे ———.
 अ) भारतीय सुरक्षा विनिमय मंडळ
 ब) स्टॉक एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया
 क) सिक््युरिटीज आणि एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया
 ड) स्टॉक एअर बोर्ड ऑफ इंडिया
- 11) द्वितीय मध्य स्थान चा ——— हा प्रकार आहे.
 अ) विमा कंपनी ब) म्युच्युअल फंड
 क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- 12) चलन विषयक धोरणाचे ——— हे उद्दिष्ट आहे.
 अ) आर्थिक विकास ब) किंमत स्थैर्य
 क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- 13) चलन व बँकिंग विषयक संदर्भात ——— बँक ही सर्वोच्च बँक आहे.
 अ) व्यापारी बँक ब) मध्यवर्ती बँक
 क) राज्य सहकारी बँक ड) यापैकी नाही
- 14) ——— हे धोरण पतनिर्मिती वर नियंत्रण ठेवते.
 अ) राज्य वित्तीय ब) चलन विषयक
 क) अंदाजपत्रकीय ड) यापैकी नाही
- 15) अभिरुचीचा शास्त्रीय सिद्धांत यावर अवलंबून आहे.
 अ) ग्राहकाचे बलिदान ब) वेळ मालिकेचे प्राधान्य
 क) प्रतीक्षा करण्याची मागणी ड) भांडवल आणि पुरवठा
- 16) एल.एम. वक्र आकार आहे.
 अ) वरच्या बाजूस उतारा ब) खालील उतारा
 क) अनुलंब ('y' अक्षाला समांतर) ड) क्षैतिज ('x' अक्षाला समांतर)

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पैशाच्या मागणीचा हेतू सांगा.
 ब) प्राथमिक कर्ज दर म्हणजे काय?
 क) विकसनशील देशांमधील चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे.
 ड) इंटरनेट बँकिंगचे तोटे.
 इ) कोअर बँकिंग म्हणजे काय?
 ई) व्याजदर म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) विकसनशील देशांमधील चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे.
 ब) आर्थिक व्यवस्था आणि आर्थिक विकास.
 क) व्याजदराचा शास्त्रीय सिद्धांत.
 ड) वित्त व्यवस्थेची रचना.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

व्याजदराचा IS-LM सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

मध्यवर्ती बँक म्हणजे काय? मध्यवर्ती बँकेची कार्ये सांगा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

व्याजदराचा केनेशियन सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Financial Institutions and Markets (MA24106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- Instructions:** 1) All Questions are Compulsory.
2) Figures to the Right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram whenever necessary.

Q.1 Choose the Correct Alternative. (1 Marks each)

16

- 1) _____ is the main function of Commercial Bank.
 - a) Credit control
 - b) Credit control
 - c) Monetary targeting
 - d) None of the above
- 2) In the Modern Theory of Interest is use of _____.
 - a) Use of IS curve
 - b) Use of LM curve
 - c) Use of IS-LM model
 - d) Use of demand for money
- 3) In the _____ financial system interest rates are freely determined by the market.
 - a) Undeveloped
 - b) Developed
 - c) Controlled
 - d) Public
- 4) Monetary policy is related to _____.
 - a) Control on banking
 - b) Control on financial institutions
 - c) Control of supply of money
 - d) None of the above
- 5) What are the measures of credit control of the central bank?
 - a) Quantitative measures
 - b) Qualitative measures
 - c) A and B
 - d) None of the above
- 6) E-Banking is a _____ banking.
 - a) ATM
 - b) Internet
 - c) Commercial
 - d) None of these
- 7) _____ comes under unorganised sector.
 - a) Nationalized Banks
 - b) Commercial Banks
 - c) Co-operative Banks
 - d) Money Lenders
- 8) Monetary Policy is implemented by _____ Bank.
 - a) ICICI
 - b) AXIS
 - c) Central
 - d) State
- 9) _____ is the part of structure of financial system.
 - a) Stock Market
 - b) Banks
 - c) Mutual Funds
 - d) All of these
- 10) SEBI stands for _____.
 - a) Securities Exchange Board of India
 - b) Stock Exchange Board of India
 - c) Securities Exchange Board of India
 - d) Stock Earn Board of India

- 11) _____ is the type of financial intermediaries.
 a) Insurance Company b) Mutual fund companies
 c) 'A' and 'B' d) None of these
- 12) _____ is the objective of monetary policy.
 a) Economic Growth b) Price Stability
 c) 'A' and 'B' d) None of these
- 13) _____ bank is the highest authority in currency and banking system.
 a) Commercial b) Central
 c) State Cooperative d) None of these
- 14) _____ policy controls over credit creation.
 a) Fiscal b) Monetary
 c) Budgetary d) All of these
- 15) Classical theory of interest is depends on _____.
 a) Sacrifice of consumers
 b) Preference of time series
 c) Waiting
 d) Demand for capital and supply of capital
- 16) The shape of L.M. curve is _____.
 a) Upward sloping b) Downward sloping
 c) Vertical (parallel to 'y' axis) d) Horizontal (parallel to 'x' axis)

Q.2 Write Short Answers. (Any Four Out Of Six) (4 Marks each) 16

- a) State the motives of Demand for money.
 b) What is Prime Lending Rate?
 c) Aims of monetary policy in developing countries.
 d) Demerits of Internet Banking.
 e) What is Core Banking?
 f) What is Interest Rate?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four) (8 Marks each) 16

- a) Objectives of monetary policy in developing countries.
 b) Financial system and Economic Development.
 c) Classical theory of Rate of Interest.
 d) Structure of Financial System.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One) 16

Explain the IS-LM theory of interest rate.

OR.

What is Central Bank? State the functions of Central Bank.

Q.5 Broad Answers Question. 16

Explain the Keynesian Theory of Rate of Interest.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Micro Economic Analysis II (230107201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) विमा म्हणजे ----.
अ) धोक्याचे एकत्रीकरण ब) धोका पसरणे
क) धोके व अनिश्चितता कमी करणे ड) वरील पैकी नाही
- 2) पिंगूच्या मते, आर्थिक कल्याण म्हणजे ---- होय.
अ) सामाजिक कल्याणाचा एक भाग ब) सामान्य कल्याणाचा एक भाग
क) व्यक्तीगत कल्याणाचा एक भाग ड) यापैकी नाही
- 3) शुम्पीटरने आपल्या नपयांच्या सिद्धांतामध्ये ---- घटकांस महत्त्व दिले.
अ) धोका ब) अनिश्चितता
क) नवप्रवर्तन ड) वरीलपैकी सर्व
- 4) खंड विषयक आधुनिक सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल ब) बेन
क) स्मिथ ड) वॉलरस
- 5) पॅरटो युक्ततम ---- यांच्याशी संबंधीत आहे.
अ) उपयोगिता ब) उत्पादन
क) कल्याण ड) वरील पैकी नाही
- 6) व्याजाचा रोखड प्राधान्यता सिद्धांत ---- शी संबंधीत आहे.
अ) पतपैसा ब) भांडवल
क) पैशांची मागणी ड) वरील पैकी नाही
- 7) नुकसान भरपाई तत्त्व ---- यांनी मांडले.
अ) बर्गसन ब) मार्शल
क) कॅल्डोर-हिव्स ड) यापैकी नाही
- 8) स्टीगलर यांनी ---- ही संकल्पना मांडली.
अ) कल्याणाचे अर्थशास्त्र ब) माहितीचे अर्थशास्त्र
क) सार्वजनिक अर्थशास्त्र ड) यापैकी नाही
- 9) प्रा. एन. कल्डोर यांनी त्यांच्या विभाजन सिद्धांतात ---- गृहीत धरले.
अ) पूर्णस्पर्धा ब) पूर्ण उत्पादन
क) पूर्ण रोजगार ड) शून्य उत्पादन

- 10) ——— च्या मते, संपत्तीच्या पूर्ण समान वाटपामुळे महत्तम सामाजिक कल्याण साध्य होते.
अ) पॅरेटो
क) अॅरो
ब) पिगू
ड) कॅल्डोर
- 11) नविन आर्थिक कल्याण संकल्पना प्रथम ——— यांनी मांडली.
अ) हिक्स
क) पिगू
ब) पॅरेटो
ड) अमर्त्य सेन
- 12) एकूण उत्पन्न – एकूण खर्च = ———.
अ) खर्च
क) नफा
ब) सिमांत खर्च
ड) बदलता खर्च

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 12
अ) कल्याण म्हणजे काय?
ब) शोधाचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
क) विम्याचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
ड) मर्यादा किंमत म्हणजे काय?
इ) व्याज म्हणजे काय?
ई) नुकसार भरपाई तत्व म्हणजे काय?
- प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12
अ) आभास खंड स्पष्ट करा.
ब) माहितीचे अर्थशास्त्र स्पष्ट करा.
क) दुसऱ्या सर्वोत्कृष्टतेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ड) पॅरेटोच्या युक्ततम अटीची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 12
अ) पिगूचे कल्याणकारी अर्थशास्त्र स्पष्ट करा.
किंवा
ब) बाऊमल यांचे विक्री उत्पन्न महत्तमीकरणाचे प्रतिमान स्पष्ट करा.
- प्र.5 कार्लमार्क्सच्या विभाजन सिद्धांताची चर्चा करा. 12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis II (230107201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Insurance means _____.
 - a) Risk Pooling
 - b) Risk Spreading
 - c) Mini sinking Risk
 - d) None of these
- 2) According to Pigou Economics welfare means _____.
 - a) A part of social welfare
 - b) A part of general welfare
 - c) A part of personal welfare
 - d) None of these
- 3) Schumpeter gives importance to the factor _____ in his profit theory.
 - a) Risk
 - b) Uncertainty
 - c) Innovation
 - d) All of the above
- 4) Modern theory of rent has been put forward by _____.
 - a) Dr. Marshall
 - b) Bain
 - c) Smit
 - d) Walras
- 5) Parato optimality is concern with _____.
 - a) Utilization
 - b) Production
 - c) Welfare
 - d) None of the above
- 6) Liquidity preference theory of Interest concerned with _____.
 - a) Credit Money
 - b) Capital
 - c) Demond of Money
 - d) None of the above
- 7) The compensation principle was propounded by _____.
 - a) Bergsan
 - b) Marshall
 - c) Kaldor-Hicks
 - d) None of these
- 8) Stegler introduced the concept of _____.
 - a) Welfare Economics
 - b) Information Economics
 - c) Public Economics
 - d) None of these
- 9) Prof. N. Kaldor in his theory of distribution assumes _____.
 - a) Perfect Competition
 - b) Full Production
 - c) Full Employment
 - d) ZeroProduction
- 10) According to _____ a perfectly equal distribution of wealth will maximize social welfare.
 - a) Pareto
 - b) Pigou
 - c) Arrow
 - d) Kaldor

- 11) _____ is said to be the founder of new welfare Economics.
a) Hicks	b) Pareto
c) Pigou	d) Dr. Amartya Sen
- 12) $TR - TC = \underline{\hspace{2cm}}$.
a) Cost	b) Marginal Cost
c) Profit	d) Variable Cost

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

12

- a) What is Welfare?
- b) What is economics of search?
- c) What is economics of insurance?
- d) What is limit Pricing?
- e) What is Interest?
- f) What is compensation principle?

Q.3 Write Short Notes (Any Two)

12

- a) Explain Quasi Rent.
- b) Explain the Economics of Information.
- c) Explain theory of second best.
- d) Explain the Pareto's optimality Criteria.

Q.4 Broad answer questions (Any One)

12

- a) Explain Pigorian welfare Economics.
- b) Explain Baumol's sales revenue maximization model.

Q.5 Explain Karl Max theory distribution.

12

- 8) भांडवलप्रधान उत्पादन तंत्र म्हणजे भांडवलाचा ---- वापर होय.
 अ) कमी ब) किमान
 क) जास्त ड) वरीलपैकी नाही
- 9) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक हे ---- चे महत्त्वाचे निर्देशक आहे.
 अ) सामाजिक विकास ब) सांस्कृतिक विकास
 क) आर्थिक विकास ड) वरीलपैकी नाही
- 10) ---- यांनी राजकोषीय धोरणावर अधिक भर दिला.
 अ) अँडमस्मिथ ब) डेव्हिड रिकार्डो
 क) जे. बी. से ड) केन्स
- 11) TRIPS ---- शी संबंधित आहे.
 अ) बौद्धिक संपदा ब) पर्यटन
 क) दळणवळण ड) वरीलपैकी नाही
- 12) ---- हे नवीन कृषी तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्याचा परिणाम आहे.
 अ) हरित क्रांती ब) नील क्रांती
 क) धवल क्रांती ड) वरीलपैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) शाश्वत शेती म्हणजे काय?
 ब) पायाभूत संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) अंतर्गत कर्ज संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) मौद्रिक धोरण म्हणजे काय?
 इ) गॅट संकल्पना स्पष्ट करा?
 ई) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) छाया किंमती
 ब) नवीन कृषी तंत्रज्ञान
 क) खर्च लाभ विश्लेषण
 ड) जागतिक व्यापार संघटना

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

- अ) विकसन देशातील औद्योगिककरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) राजकोषीय धोरण संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.5 विकसनशील देशातील चलन विषयक धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

12

Seat
No.

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Economics of Growth and Development (230107202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.**12**

- 1) Sustainable agriculture means _____ development of agriculture sector.
 - a) Eco friendly
 - b) Techno friendly
 - c) Capital friendly
 - d) None of the above
- 2) WTO comes into exists in _____.
 - a) 1975
 - b) 1985
 - c) 1995
 - d) 2005
- 3) _____ is an instrument of Fiscal Policy.
 - a) Tax
 - b) Bank Rate
 - c) Transaction of debentures
 - d) Cash reserve ratio
- 4) GATT is related with _____ sector.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade
 - d) None of the above
- 5) Industrialisation leads to _____.
 - a) Employment generation
 - b) Expansion of Trade
 - c) Optimum utilization of resources
 - d) All the above
- 6) Infrastructural development includes development _____.
 - a) Road
 - b) Railway
 - c) Communication
 - d) All of the above
- 7) _____ is the characteristics feature of new Agricultural Technology.
 - a) Use of HYV Seeds
 - b) Use of Chemical fertilization
 - c) Multiple cropping
 - d) All the above
- 8) Capital intensive production technique means _____ use capital.
 - a) Less
 - b) Minimum
 - c) More
 - d) None of the above
- 9) Foreign Direct Investment is an important Indicator of _____.
 - a) Social development
 - b) Cultural development
 - c) Economic development
 - d) None of the above

- 10) _____ emphasizes more on fiscal policy.
a) Adam Smith	b) David Ricardo
c) J.B. Say	d) Keynes
- 11) TRIPS is related with _____.
a) Intellectual property	b) Tourism
c) Tele Communication	d) None of the above
- 12) _____ is the out come of implementation of New Agricultural Technology.
a) Green revolution	b) Blue revolution
c) White revolution	d) None of the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) What is meant by sustainable agricultural Growth?
- b) Explain the concept of Infrastructure?
- c) Explain the concept of Domestic Borrowing.
- d) What is Monetary policy?
- e) Explain the concept of GATT?
- f) Explain the Foreign direct Investment.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Shadow Prices
- b) New Technology in agriculture.
- c) Cost Benefit Analysis.
- d) World Trade Organization.

Q.4 Broad Answers question. (Any One) 12

- a) Explain the rationale of Industrialization in developing countries.
- b) Explain The concept Fiscal Policy.

Q.5 Explain the role of monetary policy in developing countries. 12

- 10) एन. बी. एफ. सी. ---- कायदानुसार स्थापन होतात.
अ) कंपनी कायदा 1991 ब) कंपनी कायदा 1956
क) आर. बी. आय. कायदा 1934 ड) यापैकी नाही
- 11) भारतीय जीवन विमा महामंडळ ---- म्हणून ओळखले जाते.
अ) व्यापारी बँक ब) सहकारी बँक
क) एन. बी. एफ. सी. ड) वरील सर्व
- 12) व्यापारी पत्र ---- कडून निर्गमित केले जातात.
अ) कंपनी ब) सहकारी बँक
क) आर. बी. आय. ड) नाबार्ड

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 12
अ) मागणीदेय कर्जबाजार संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) भारतीय वित्तीय बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
क) प्राथमिक बाजार म्हणजे काय?
ड) ट्रेझरी बिल्स चे कालावधीनुसार प्रकार स्पष्ट करा.
इ) विनियम दर म्हणजे काय?
ई) सरकारी प्रतिभूती बाजार संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 12
अ) विकसनशील देशांसाठी आंतरराष्ट्रीय मौद्रिक धोरणातील सुधारणा स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रीय रोखे बाजार विषयी माहिती लिहा.
क) बँकेतर वित्तीय संस्थांच्या कामकाजावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी योजलेल्या उपाययोजना लिहा.
ड) बँकेतर वित्तीय संस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. 12
अ) आशियाई विकास बँकेची उद्दिष्टे व कार्ये यावर चर्चा करा.
किंवा
ब) सेबी ची कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. 12
नाणे बाजाराची कार्ये आणि भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Financial Institutions and Markets II (230107203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) World Bank was established in the year _____.
 a) 1944 b) 1951
 c) 2001 d) None of these
- 2) IDA was established in the year _____.
 a) 2011 b) 2012
 c) 1960 d) 1965
- 3) SEBI was established for _____.
 a) Control over RBI b) Control over stock market
 c) Insurance control d) None of these
- 4) India's first stock market was established at _____.
 a) Pune b) Mumbai
 c) Delhi d) Chandigarh
- 5) Money markets provide loans of _____ duration.
 a) Constant b) Short run
 c) Long run d) All of the above
- 6) The Central Government issues _____.
 a) Stocks b) Commercial Paper
 c) Treasury Bills d) None of these
- 7) Government Securities Market is known as _____.
 a) Mercantile market b) International market
 c) Local market d) Gold Coast market
- 8) _____ It provides long term loans.
 a) Stock market b) Coin market
 c) Capital market d) All of the above
- 9) _____ was established to regulate the Indian capital market.
 a) SEBI b) IRDA
 c) WTO d) L.I.C.
- 10) N. B. F. C. are established under the Act. of _____.
 a) Companies Act 1991 b) Companies Act 1956
 c) RBI Act 1934 d) None of these

- 11) Life Insurance Corporation of India is known as _____.
a) Commercial Bank b) Cooperative Bank
c) N.B.F.C. d) All of above
- 12) Commercial Papers are issued from _____.
a) Company b) Cooperative Bank
c) RBI d) NABARD

- Q.2 Write Short Answers. (Any Four out of Six) 12**
a) Explain the concept of call money market.
b) Explain the characteristics of Indian financial market.
c) What is primary market?
d) Explain the types of treasury bills.
e) What is exchange rate?
f) Explain the concept of government securities market.
- Q.3 Answer the following questions. (Any 2) 12**
a) Explain the Reforms in International Monetary System for Developing Countries.
b) Write information about National Stock Market.
c) Write measures taken to control the operations of Non - Bank Financial Institutions.
d) Explain the problems of non-banking financial institutions.
- Q.4 Answer the following question in detail. (Any 1) 12**
a) Discuss the objectives and functions of Asian Development Bank.
Or.
b) Explain the functions of SEBI.
- Q.5 Answer the following question in detail. 12**
Explain the functions and role of money market.

- प्र.3 खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 06
अ) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांची समस्या लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 12
अ) सहकारी चळवळीतील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) कृषी सहकारी विपणन संस्थेची प्रगती व समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Principles & Practice of Co-Operation I (230107204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative 06

- 1) The person who is auditing the co-operative society is called _____.
a) Supervisor b) Auditor
c) President d) The organizer
- 2) Consumer cooperatives protect consumers from _____.
a) Exploitation b) Producer
c) Price d) None of these
- 3) Cooperative processing societies enable the production of _____.
a) Food grains b) Sub-food
c) a and b d) None of these
- 4) Co-operative Housing Societies in India are structured in the form of _____.
a) Federal b) Unitary
c) Central d) None of the above
- 5) An organization formed by many milk producing farmers for their milk business is called a _____ organization.
a) Consumer Co-operative Societies
b) Employees Co-operative Credit Societies
c) Dairy Cooperative Societies
d) All of the above
- 6) _____ are the highest administrative officers of the Cooperative Department.
a) Commissioner of Cooperatives b) Registrar of Cooperatives
c) Minister of Cooperatives d) None of these

Q.2 Write short answers (any 2) 06

- a) Write information about Fruits and Vegetables Cooperative Societies.
- b) Write the functions of Cooperative Auditor.
- c) State the advantages of labor cooperative society.
- d) Write the problems of milk co-operative society in Maharashtra.

Q.3 Answer the following questions 06

- a) Write the problems of co-operative sugar factories in Maharashtra.

Q.4 Answer the following question in detail (any 1)

12

- a)** Explain the role of government in co-operative movement.
- b)** Explain the progress and problems of Agricultural Cooperative Marketing Organization.

- 9) स्वतंत्र भारताचे पहिले औद्योगिक धोरण ---- रोजी जाहीर करण्यात आले.
अ) 8 एप्रिल 1948 ब) 8 एप्रिल 1949
क) 8 एप्रिल 1950 ड) 8 एप्रिल 1951
- 10) भारत सरकारने कापूस वस्त्र उद्योगाच्या आधुनिकीकरण संदर्भात ---- मध्ये टेक्नॉलॉजी मिशन कॉटन (TMC) ची घोषणा केली होती.
अ) फेब्रुवारी-2000 ब) फेब्रुवारी-2001
क) फेब्रुवारी-2002 ड) फेब्रुवारी-2003
- 11) भारताचे नवीन औद्योगिक धोरण-1991 हे ---- शी संबंधित आहे.
अ) जागतिकीकरण ब) उदारीकरण
क) खाजगीकरण ड) वरील सर्व
- 12) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना ---- साली झाली.
अ) 1971 ब) 1972
क) 1973 ड) 1974

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12

- अ) औद्योगिक कामगारांच्या कोणत्याही चार समस्या स्पष्ट करा.
ब) औद्योगिक वित्त स्रोत स्पष्ट करा.
क) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
ड) 1991 चे औद्योगिक धोरण काय आहे?
इ) संस्थात्मक वित्त आणि औद्योगिक आजार काय आहेत?
ई) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12

- अ) औद्योगिक प्रदूषण
ब) औद्योगिक विवादांची कारणे
क) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग
ड) एल. पी. जी. आणि औद्योगिक वाढ

प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 12

- अ) औद्योगिक आजाराची कारणे सांगा आणि त्यावर उपाय सुचवा.
किंवा
ब) भारतातील कापूस वस्त्रोद्योगाची सद्यस्थिती आणि समस्या सांगा.

प्र.5 संस्थात्मक वित्तामध्ये व्यापारी बँकांची भूमिका स्पष्ट करा. 12

Seat No.	
----------	--

M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Industrial Economics-II (230107206)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Industrial Development Bank of India (IDBI) was established on _____.
a) 1 st July 1954 b) 1 st July 1964
c) 1 st July 1974 d) 1 st July 1984
- 2) Dr. Manmohan Sing was introduced _____ model of economic development.
a) IS-LM b) PURA
c) Classical d) None of these
- 3) Regarding to total production of sugar in the world, the share of India is _____ %.
a) 10% b) 15%
c) 20% d) 25%
- 4) _____ is the apex bank to Finance small scale industries.
a) IDBI b) IFCI
c) SFCs d) SIDBI
- 5) In India, Information Technology Act was passed in the _____ year.
a) 1998 b) 1999
c) 2000 d) 2001
- 6) Bonous Commission, December 1961 was appointed by the government of India under the chairmanship of _____.
a) Shri M.R. Meher b) Shri G.V Ramkrishna
c) Dr. Amarty Sen d) Dr. Manmohan sing
- 7) _____ is the main objective of the public sector.
a) To develop infrastructural facilities
b) To develop co-operative societies
c) To develop private corporate sector
d) All of the above
- 8) Social security means _____ benefit.
a) Maternity b) Workmen's compensation
c) Employee's provident fund d) All of the above
- 9) The first industrial policy of independent India was announced on _____.
a) 8 th April 1948 b) 8 th April 1949
c) 8 th April 1950 d) 8 th April 1951

- 10) The Government of India announced the Technology Mission Cotton (TMC) _____ in to modernize the cotton textile industry.
- a) Feb-2000 b) Feb-2001
c) Feb-2002 d) Feb-2003
- 11) India's New Industrial Policy-1991 is related to _____.
- a) Globalization b) Liberalization
c) Privatization d) All of the above
- 12) Central pollution control board was established in the _____ year.
- a) 1971 b) 1972
c) 1973 d) 1974

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Explain the any four Problems of Industrial Labour.
b) Explain the Sources of Industrial Finance.
c) Explain the Role of Public Sector Industries in Indian Economy.
d) What is Industrial Policy of 1991?
e) What are the Institutional Finance and Industrial Sickness?
f) What is Social Security?

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Industrial pollution.
b) Causes of industrial disputes.
c) Information technology industry
d) LPG & Industrial Growth

Q.4 Write answers of any one of the following.

12

- a) State the Causes of industrial sickness and suggest remedies on it?

OR

- b) State the present position and problems of Cotton Textile industry in India.

Q.5 Broad answers question.

12

- Explain the Role of Commercial Banks in Institutional Finance.

Seat
No.

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Indian Economic Policy-II (230107207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) ---- उद्योगाचा समावेश लघु उद्योगात होतो.
 - अ) कापड
 - ब) सुक्ष्म
 - क) टाटा
 - ड) रिलायन्स
- 2) औद्योगिक उत्पादकता वाढवण्यासाठी ---- घटक महत्वाचे आहेत.
 - अ) नविन तंत्रज्ञान
 - ब) वित्त
 - क) कुशल कामगार
 - ड) वरील सर्व
- 3) भारतात माहिती तंत्रज्ञान कायदा ---- साली संमत झाला.
 - अ) 1998
 - ब) 1999
 - क) 2000
 - ड) 2001
- 4) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे ---- लाभ होय.
 - अ) मातृत्व
 - ब) कामगारांची भरपाई
 - क) कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी
 - ड) वरील सर्व
- 5) भारत सरकारने पहिले औद्योगिक धोरण ---- रोजी जाहीर केले.
 - अ) 8 एप्रिल 1948
 - ब) 8 एप्रिल 1949
 - क) 8 एप्रिल 1950
 - ड) 8 एप्रिल 1951
- 6) ---- हे सार्वजनिक क्षेत्राचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
 - अ) पायाभूत सुविधांचा विकास करणे
 - ब) खाजगी कॉर्पोरेट क्षेत्र विकसित करणे
 - क) सहकारी संस्था विकसित करणे
 - ड) वरील सर्व
- 7) नविन औद्योगिक धोरण- 1991 हे ---- शी संबंधी आहे.
 - अ) जागतिकीकरण
 - ब) खाजगीकरण
 - क) उदारीकरण
 - ड) वरील सर्व
- 8) दुर्गापूर येथील पोलाद प्रकल्प ---- यांच्या सहकार्याने स्थापन झाला.
 - अ) जर्मनी
 - ब) जपान
 - क) यु. के.
 - ड) रशिया
- 9) ---- ही लघु उद्योगांना वित्तपुरवठा करणारी शिखर बँक आहे.
 - अ) IDBI
 - ब) IFCI
 - क) SFCS
 - ड) SIDBI

- 10) भारतातील आजारी उद्योगांची ---- ही एक समस्या आहे.
अ) कमी भांडवल
ब) जुनी यंत्रसामग्री
क) भ्रष्टाचारी प्रशासन
ड) वरील सर्व
- 11) भांडवल बाजार ---- प्रकारचे भांडवल पुरविते.
अ) अल्पकाळ
ब) दीर्घकाळ
क) स्थिर
ड) ब आणि क
- 12) ---- भारतातील भांडवल बाजाराचे नियंत्रण करते.
अ) RBI
ब) SBI
क) SEBI
ड) None of the above

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 12
अ) लघु उद्योग म्हणजे काय?
ब) औद्योगिकरण म्हणजे काय?
क) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?
ड) भांडवल बाजार म्हणजे काय?
इ) औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टे सांगा.
ई) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 12
अ) पेट्रोरसायन उद्योग
ब) नविन औद्योगिक धोरण
क) सेबीचे कार्ये
ड) औद्योगिक कामगारांच्या समस्या
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक) 12
अ) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकता ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) औद्योगिक कलहांची कारणे सांगून त्यावर उपाय सूचवा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 12
औद्योगिक आजारांची समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Indian Economic Policy-II (230107207)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) _____ Industry is included in small-scale industry.
 - a) Textile
 - b) Tiny
 - c) Tata
 - d) Reliance
- 2) _____ factors are important to raise industrial productivity.
 - a) New technology
 - b) Finance
 - c) Skilled Labour
 - d) All of the above
- 3) In India information Technology Act was passed in the _____ year.
 - a) 1998
 - b) 1999
 - c) 2000
 - d) 2001
- 4) Social security means _____ benefit.
 - a) Maternity
 - b) Workmen's compensation
 - c) Employee's provident fund
 - d) All of the above
- 5) The first Industrial policy of Independent India was announced on _____.
 - a) 8 April 1948
 - b) 8 April 1949
 - c) 8 April 1950
 - d) 8 April 1951
- 6) _____ is the main objective of the public sector.
 - a) To develop Infrastructural facilities
 - b) To develop co-operative societies
 - c) to develop private corporate sector
 - d) All of the above
- 7) India's New Industrial policy-1991 is related to _____.
 - a) Globalization
 - b) Liberalization
 - c) Privatization
 - d) All of the above
- 8) Durgapur steel plant was established with the cooperation of _____.
 - a) Germany
 - b) Japan
 - c) U. K.
 - d) Rasiya
- 9) _____ is the apex bank to finance small scale Industries.
 - a) IDBI
 - b) IFCI
 - c) SFCS
 - d) SIDBI
- 10) _____ is one of the problems of sick industries in India.
 - a) Low capital
 - b) Old machinery
 - c) Corrupted administration
 - d) All the above

- 11) Capital market provides _____ capital.
a) Short run	b) Long run
c) Fixed	d) B and C
- 12) _____ controls capital market in India.
a) RIB	b) SBI
c) SEBI	d) None of the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four out of Six) 12

- a) What is meant by small scale Industry?
- b) State the meaning of Industrialization.
- c) What is social security?
- d) What is capital market?
- e) State features of Industrial Labour.
- f) What is Information technology?

Q.3 Write short Notes. (Any One) 12

- a) Petrochemical Industries
- b) New Industrial policy
- c) Functions of SEBI'S
- d) Problems of Industrial labour

Q.4 Broad Answers Question. (Any One) 12

- a) What is Industrial productivity? Explain the factors determining Industrial productivity.

Or.

- b) State the causes of Industrial disputes and suggest solutions.

Q.5 Broad answers Question. 12

Explain the problems of Industrial Sickness.

- 10) पॅरेटो युक्ततम ---- यांच्याशी संबंधीत आहे.
 अ) उपयोगिता ब) उत्पादन
 क) कल्याण ड) वरील पैकी नाही
- 11) नविन आर्थिक कल्याण संकल्पना प्रथम ---- यांनी मांडली.
 अ) हिक्स ब) पॅरेटो
 क) पिगू ड) अमर्त्य सेन
- 12) खंड विषयक आधुनिक सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
 अ) डॉ. मार्शल ब) बेन
 क) स्मिथ ड) वॉलरस
- 13) व्याजाचा रोखड प्राधान्यता सिद्धांत ---- शी संबंधीत आहे.
 अ) पतपैसा ब) भांडवल
 क) पैशांची मागणी ड) वरीलपैकी नाही
- 14) एकूण उत्पन्न - एकूण खर्च = ----.
 अ) खर्च ब) सिमांत खर्च
 क) नफा ड) बदलता खर्च
- 15) ---- च्या मते, संपत्तीच्या पूर्ण समान वाटपामुळे महत्तम सामाजिक कल्याण साध्य होते.
 अ) पॅरेटो ब) पिगू
 क) अॅरो ड) कॅल्डोर
- 16) प्रा. एन कॅल्डोर यांनी त्याच्या विभाजन सिद्धांतात ---- गृहीत धरले.
 अ) पूर्ण स्पर्धा ब) पूर्ण उत्पादन
 क) पूर्ण रोजगार ड) शून्य उत्पन्न

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) नफा म्हणजे काय?
 ब) माहितीचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
 क) मर्यादा किंमत म्हणजे काय?
 ड) कल्याण संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
 इ) नुकसान भरपाई तत्व म्हणजे काय?
 ई) विम्याचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) शोधाचे अर्थशास्त्र
 ब) पॅरेटोच्या युक्ततम अटी
 क) आभास खंड
 ड) बाऊमोलचे विक्री उत्पन्न महत्तमीकरणाचे प्रतिमान

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16
- अ) दुसऱ्या सर्वोत्कृष्टता सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
किंवा
- ब) कार्लमाक्सच्या विभाजनाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
- प्र.5 पिंगूचे कल्याणकारी अर्थशास्त्र स्पष्ट करा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Micro Economic Analysis (MA24201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) _____ is wage for the work of worker.
 - a) Rent
 - b) Salary
 - c) Profit
 - d) Interest
- 2) _____ are used in modern theory of Interest.
 - a) IS Curve
 - b) LM Curve
 - c) IS-LM Curve
 - d) None of these
- 3) Schumpeter gives importance to the factor _____ in his profit theory.
 - a) Risk
 - b) Uncertainty
 - c) Innovation
 - d) All of the above
- 4) Determination of land rent arises because of its _____ started in Modern theory.
 - a) Demand
 - b) Supply
 - c) Cost
 - d) Scarcity
- 5) According to Pigou economics welfare means _____.
 - a) A part of social welfare
 - b) A part of general welfare
 - c) A part of personal welfare
 - d) None of these
- 6) The Entrepreneurs Demand for a factor to production is governed by the _____ productivity of the factor.
 - a) Average
 - b) Marginal
 - c) Total
 - d) None of the above
- 7) Insurance means _____.
 - a) Risk Pooling
 - b) Risk Spreading
 - c) Mininising Risk
 - d) None of these
- 8) The compensation principle was propounded by _____.
 - a) Bergsan
 - b) Marshall
 - c) Kaldor-Hicks
 - d) None of these
- 9) Stegler introduced the concept of _____.
 - a) Welfare Economics
 - b) Information Economics
 - c) Public Economics
 - d) None of these
- 10) Parato optimality is concern with _____.
 - a) Utilization
 - b) Production
 - c) Welfare
 - d) None of the above

- 11) _____ is said to the founder of new welfare Economics.
a) Hicks b) Pareto
c) Pigou d) Dr. Amart's Sen
- 12) Modern theory of Rent has been put Forword by _____.
a) Dr. Marshall b) Bain
c) Smit d) Walras
- 13) Liquidity preference theory of Interest concerned with _____.
a) Credit Money b) Capital
c) Demond of Money d) None of the above
- 14) TR – TC = _____.
a) Cost b) Marginal Cost
c) Profit d) Variable Cost
- 15) According to _____ a perfectly equal distribution of wealth will maximize social welfare.
a) Pareto b) Pigou
c) Arrow d) Kaldor
- 16) Prof. N. Kaldor in his theory of distribution assumes _____.
a) Perfect competition b) Full production
c) Full employment d) Zero Income

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) What is Profit?
- b) What is Economics of Information.
- c) What is limit prancing?
- d) Define welfare Economics.
- e) What is compensation principle?
- f) What is economics of insurance.

Q.3 Write Short Notes (Any Two)

16

- a) Economics of search.
- b) Pareto's optimality criteria
- c) Quasi Rent
- d) Baumol's sales revenue maximization model.

Q.4 Answer the following questions in detail.

16

- a) Explain critically theory of second Best.
- b) Explain Karl Max theory distribution.

Q.5 Explain Pigorian welfare Economics.

16

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Economics of Growth and Development (MA24202)**

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) हरित क्रांती अर्थव्यवस्थेच्या ---- क्षेत्राशी संबंधित आहे.
अ) शेती
ब) मत्स्य व्यवसाय
क) दूध उत्पादन
ड) वरीलपैकी नाही
- 2) TRIMS ---- शी संबंधित आहे.
अ) उत्पादन
ब) वितरण
क) बचत
ड) गुंतवणूक
- 3) नविन कृषी तंत्रज्ञानामुळे शेती उत्पादनाचा ---- विकास होतो.
अ) संख्यात्मक
ब) गुणात्मक
क) वस्तुनिष्ठ
ड) वरीलपैकी नाही
- 4) चलनविषयक धोरण अर्थव्यवस्थेतील ---- चे नियोजन असते.
अ) पैशांचा पुरवठा
ब) अन्नधान्य पुरवठा
क) वस्तुंचा पुरवठा
ड) वरीलपैकी नाही
- 5) ---- मुळे जमिनीची क्षारता वाढते.
अ) जलसिंचनाचा अभाव
ब) कमी जलसिंचन
क) अतिरिक्त जलसिंचन
ड) वरीलपैकी नाही
- 6) ---- हे वित्तीय धोरणाचे साधन आहे.
अ) कर
ब) बँकदर
क) रोख्यांची खरेदीविक्री
ड) रोकड निधीचे प्रमाण
- 7) GATT ---- क्षेत्राशी संबंधित आहे.
अ) शेती
ब) उद्योग
क) व्यापार
ड) वरीलपैकी नाही

- 8) जेव्हा सार्वजनिक कर्जाची उभारणी देशाबाहेरून केली जाते तेव्हा त्यास ---- सार्वजनिक कर्ज असे म्हणतात.
 अ) अंतर्गत
 ब) स्थानिक
 क) विदेशी
 ड) वरीलपैकी नाही
- 9) मौद्रिक धोरणाची आखणी ---- करते.
 अ) SBI
 ब) CBI
 क) आय. डी. बी. आय
 ड) आर. बी. आय
- 10) WTO ---- साली अस्तित्वात आली.
 अ) 1975
 ब) 1985
 क) 1995
 ड) 2005
- 11) ---- हे मौद्रिक धोरणाचे साधन आहे.
 अ) बँकदर
 ब) कर
 क) अंदाजपत्रक
 ड) सार्वजनिक कर्ज
- 12) शाश्वत शेती म्हणजे शेतीक्षेत्राचा ---- शी मैत्रीपूर्ण विकास होय.
 अ) पर्यावरण
 ब) तंत्रज्ञान
 क) भांडवल
 ड) वरीलपैकी नाही
- 13) विविध पिकांची एकाच वेळी लागवड करणाऱ्या पद्धतीला ---- पद्धती म्हणतात.
 अ) एकमुखी पीक पद्धती
 ब) बहुमुखी पीक पद्धती
 क) परंपरागत पीक पद्धती
 ड) वरीलपैकी नाही
- 14) TRIPS ---- शी संबंधित आहे.
 अ) बौद्धिक संपदा
 ब) पर्यटन
 क) दळणवळण
 ड) वरीलपैकी नाही
- 15) औद्योगिकरणामुळे ---- घडून येते.
 अ) रोजगार निर्मिती
 ब) व्यापाराचा विस्तार
 क) संशोधनाचा पर्याप्त वापर
 ड) वरील सर्व
- 16) संरचनात्मक विकासात ---- विकासाचा समावेश होतो.
 अ) रस्ते
 ब) रेल्वे
 क) दळणवळण
 ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) शाश्वत शेती विकास म्हणजे काय?
 ब) पायाभूत सुविधा संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) अंतर्गत कर्ज संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) संरचना म्हणजे काय?
 इ) गॅट संकल्पना स्पष्ट करा?
 ई) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक

- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) WTO आणि भारत
ब) छाया किंमती
क) खर्च लाभ विश्लेषण
ड) अचूक तंत्रज्ञान आणि रोजगार
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16
- अ) विकसनशील देशांतील मौद्रिक धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) विकसनशील देशांतील गुंतवणूक निकषांची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- विकसन देशांतील औद्योगिककरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Economics of Growth and Development (MA24202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) Green revolution is related with _____ sector of the Economy.
 - a) Agriculture
 - b) Fishery
 - c) Milk Production
 - d) None of the above
- 2) TRIMS is related with _____.
 - a) Production
 - b) Distribution
 - c) Saving
 - d) Investment
- 3) New Agriculture Technology leads to _____ growth in agriculture production.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Objective
 - d) None of the above
- 4) Monetary Policy controls _____ in the economy.
 - a) Money Supply
 - b) Food Supply
 - c) Goods Supply
 - d) None of the above
- 5) Salinity of Soil increases due to _____.
 - a) Lack of Irrigation
 - b) Less Irrigation
 - c) Excess Irrigation
 - d) None of the above
- 6) _____ is an instrument of Fiscal Policy.
 - a) Tax
 - b) Bank Rate
 - c) Transaction of debentures
 - d) Cash reserve ratio
- 7) GATT is related with _____ sector.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade
 - d) None of the above
- 8) When the debt is raised from out side the country it is known as _____ public debt.
 - a) Internal
 - b) Domestic
 - c) Foreign
 - d) None of the above
- 9) Monetary policy is designed by _____.
 - a) S.B.I
 - b) C.B.I
 - c) I.D.B.I
 - d) R.B.I

- 10) WTO comes into exists in _____.
 a) 1975 b) 1985
 c) 1995 d) 2005
- 11) _____ is an instrument of monetary policy.
 a) Bank rate b) Tax
 c) Budget d) Public debt
- 12) Sustainable agriculture means _____ development of agriculture sector.
 a) Eco friendly b) Techno friendly
 c) Capital friendly d) None of the above
- 13) Simultaneous cultivation of different crops is known as _____ methods.
 a) Single cropping b) Multiple cropping
 c) Traditional cropping d) None of the above
- 14) TRIPS is related with _____.
 a) Intellectual property b) Tourism
 c) Telecommunication d) None of the above
- 15) Industrialization leads to _____.
 a) Employment generation
 b) Expansion of Trade
 c) Optimum utilization of resources
 d) All the above
- 16) Infrastructural development includes development of _____.
 a) Road b) Railway
 c) Communication d) All of the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) What is meant by sustainable agricultural development?
 b) Explain the concept of Infrastructure?
 c) Explain the concept of Domestic Borrowing.
 d) What is Infrastructure?
 e) Explain the concept of GATT?
 f) Foreign Direct Investment.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

16

- a) World Trade Organization and India.
 b) Shadow Prices
 c) Cost Benefit Analysis.
 d) Appropriate technology and employment.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One)

16

- a) Explain the role of Monetary Policy in Developing Countries.
 b) Explain the need of Investment criteria in developing countries.

Q.5 Broad Answers Question.

16

Explain the rational of Industrialization in developing countries.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Economics of Environment (MA24203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायाची निवड करा.

16

- 1) इको-डेव्हलपमेट म्हणजे ----.
 अ) आर्थिक विकास
 ब) पर्यावरणीय विकास
 क) आर्थिक वाढ
 ड) शारीरिक विकास
- 2) भारतातील 'चिपको चळवळ' ---- शी संबंधित आहे.
 अ) विनोबा भावे
 ब) तुलसी
 क) महावीर
 ड) सुंदरलाल बहुगुणी
- 3) स्वच्छ तंत्रज्ञान म्हणजे ----.
 अ) श्रमकेंद्रीत
 ब) भांडवल केंद्रीत
 क) पर्यावरण अनुकूल तंत्रज्ञान
 ड) जमिन केंद्रीत
- 4) वातावरणातील ओझोनचा थर ---- मुळे नष्ट होत आहे.
 अ) CFC
 ब) कार्बन
 क) Cl
 ड) H₂O
- 5) जागतिक लोकसंख्येमध्ये भारताचा क्रमांक ---- आहे.
 अ) प्रथम
 ब) दुसरा
 क) तिसरा
 ड) चौथा
- 6) आपल्या आजूबाजूला होणारे प्रतिकूल बदल ---- म्हणून ओळखले जातात.
 अ) प्रदुषण
 ब) औद्योगिककरण
 क) शहरीकरण
 ड) युक्तीवाद
- 7) पृथ्वीवरील सजीवांना जास्तीत जास्त ऊर्जा ---- पासून मिळते.
 अ) वारा
 ब) लाटा
 क) सूर्य
 ड) पाणी
- 8) जैववायू ---- मध्ये ऊर्जा स्रोत आहे.
 अ) विकसित देशांतर्गत
 ब) विकसित देश
 क) युरोपियन देश
 ड) समाजवादी देश

- 9) पृथ्वीदिन ——— रोजी साजरा केला जातो.
 अ) 22 मार्च
 क) 22 सप्टेंबर
 ब) 22 एप्रिल
 ड) 22 ऑक्टोबर
- 10) पर्यावरणाची समस्या ——— द्वारे सोडविता येते.
 अ) शिक्षण
 ब) शारीरिक शिक्षण
 क) मूल्य आधारित पर्यावरण शिक्षण
 ड) आरोग्य
- 11) मातीचा खारटपणा ——— मुळे वाढतो.
 अ) जादा सिंचन
 क) जास्त चरणे
 ब) सिंचनाचा अभाव
 ड) पीक पद्धतीत बदल
- 12) आकारमानाने ——— हा वातावरणातील प्रमुख वायू आहे.
 अ) नायट्रोजन
 क) कार्बनडायऑक्साईड
 ब) ओझोन
 ड) ऑक्सिजन
- 13) पर्यावरण हा शब्द ——— भाषेतून आला आहे.
 अ) फ्रेंच
 क) ग्रीक
 ब) लॅटिन
 ड) रोमन
- 14) पर्यावरण अर्थशास्त्र मुख्यतः आपला तात्विक पाया ——— वर तयार करतो.
 अ) आर्थिक अर्थशास्त्र
 क) कृषी अर्थशास्त्र
 ब) विकास अर्थशास्त्र
 ड) कल्याण अर्थशास्त्र
- 15) ——— हे वायू प्रदूषण आहे.
 अ) बुरशी
 क) बॅक्टेरिया
 ब) प्लास्टिक
 ड) राख उडणे
- 16) भारतात 'वन्यजीव कायदा' ——— मध्ये आणला गेला.
 अ) 1977
 क) 1974
 ब) 1976
 ड) 1972

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) ध्वनी प्रदूषण म्हणजे काय?
 ब) सामाजिक वनीकरण म्हणजे काय?
 क) टाकाऊ पदार्थांचे व्यवस्थापन म्हणजे काय?
 ड) हरित गृह परिणाम म्हणजे काय?
 इ) ओझोन स्तरांच्या न्हासांचे कारण काय?
 ई) निर्जगलिककरणाचे परिणाम कोणते?

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) चिपको आंदोलन
 ब) पर्यावरण संरक्षण कायदा-1986
 क) वन्य कटाईची कारणे
 ड) प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची कार्ये.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

16

अ) पर्यावरण प्रदुषण म्हणजे काय? पर्यावरण प्रदुषणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

किंवा

ब) भूमी प्रदुषण म्हणजे काय? भूमी प्रदुषणाची कारणे कोणती आहेत?

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

16

पर्यावरण अवनती म्हणजे काय? शेती विकास आणि पर्यावरण अवनिती यातील संबंधाची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Economics of Environment (MA24203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

16

- 1) Eco-development means _____.
a) Economic development b) Ecological development
c) Economic growth d) Physical development
- 2) _____ is associated with Chipko movement in India.
a) Vinobha bhawe b) Tulsi
c) Mahavir d) Sundarlal Bahuguni
- 3) Clean technologies are _____.
a) Labour Intensive
b) Capital Intensive
c) Environment friendly technologies
d) Land Intensive
- 4) Ozone layer of atmosphere is being destroyed by _____.
a) Cfc b) Carban
c) Cl d) H₂O
- 5) India ranks _____ in World Population.
a) First b) Second
c) Third d) Fourth
- 6) Unfavorable alteration of our surrounding is known as _____.
a) Pollution b) Industrialization.
c) Urbanization d) Rationalization
- 7) The living organisms on the earth get maximum energy from _____.
a) Wind b) Wave
c) Sun d) Water
- 8) Big-gas is source of energy in _____.
a) Under developed country b) Developed country
c) European country d) Socialist country
- 9) Earth day is celebrated on _____.
a) 22 March b) 22 April
c) 22 Sept d) 22 Oct
- 10) Environment problem can be solved by _____.
a) Education b) Physical Education
c) Value based Environment Education d) Health
- 11) The Salinity of soil increases due to _____.
a) Excess irrigation b) Lack of irrigation
c) Over grazing d) Change in cropping pattern

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Principles and Practice of Cooperation (MA24204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) डेन्मार्कमध्ये पहिली यशस्वी दुग्ध सहकारी संस्था सन ---- मध्ये सुरु झाली.
अ) 1852 ब) 1882
क) 1885 ड) 1890
- 2) नाबार्डचे मुख्यालय ---- येथे आहे.
अ) चेन्नई ब) पुणे
क) हैद्राबाद ड) मुंबई
- 3) ---- ही इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळीतील शिखर संस्था.
अ) सहकारी संघ ब) लूर ब्रांड
क) किरकोळ संस्था ड) सरकारी संघटन
- 4) रॉशडेल पायोनियर सोसायटी ---- साली स्थापन झाली.
अ) 1844 ब) 1885
क) 1890 ड) 1895
- 5) 1960 च्या सहकारी कायद्यानुसार सहकारी संस्थाचे अंकेक्षण अहवाल प्रत्येक वर्षी ---- ला सादर करावे लागतात.
अ) सरकार ब) मुख्यमंत्री
क) सहकार मंत्री ड) रजिस्टर
- 6) अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समिती (1951) ---- यांच्या अध्यक्षतेखाली नियुक्त झाली.
अ) ए. डी. गोरवाला ब) बी. वेंकटप्पय्या
क) एम. एल. दांतवाला ड) यापैकी नाही
- 7) जर्मनी ---- प्रकारची सहकारी संस्थासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) प्रक्रिया ब) पतपुरवठा
क) ग्राहक ड) सेवा
- 8) भारतात सहकारी हा विषय सन ---- मध्ये राज्यांकडे सोपविण्यात आला.
अ) 1904 ब) 1912
क) 1916 ड) 1919
- 9) के व्ही आय सी ही संसदेच्या कायद्यानुसार स्थापन झालेली ---- संस्था आहे.
अ) स्थानिक ब) वैधानिक
क) अवैधानिक ड) राज्यस्तरीय

- 10) किबुत्झ ——— येथे आढळतात.
 अ) भारत ब) जपान
 क) चीन ड) इस्त्राईल
- 11) दुसरा सहकारी संस्था संबंधीचा कायदा भारतात ——— या वर्षी संमत झाला.
 अ) 1904 ब) 1908
 क) 1912 ड) 1916
- 12) शिवाजीराव पाटील समितीने सरकारला ——— मध्ये अहवाल सादर केला.
 अ) 2005 ब) 2006
 क) 2008 ड) 2009
- 13) महाराष्ट्रात ——— विभागात सर्वाधिक दुग्ध सहकारी संस्था आहेत.
 अ) पुणे ब) मुंबई
 क) अमरावती ड) कोकण
- 14) चीन मधील औद्योगिक सहकारी चळवळ म्हणजे ——— चा परिणाम होय.
 अ) पहिले महायुद्ध ब) भांडवलवादी चळवळ
 क) 1937 मधील चीन-जपान युद्ध ड) नैसर्गिक आपत्ती
- 15) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ——— या वर्षी अस्तित्वात आली.
 अ) 1925 ब) 1935
 क) 1945 ड) 1955
- 16) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखाने ——— समस्येला तोंड देतात.
 अ) अपूरा ऊस ब) उच्च खर्च
 क) अपुरे भांडवले ड) यापैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सेवा सहकारी सोसायटी म्हणजे काय?
 ब) सहकारी प्रशासन म्हणजे काय?
 क) अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समितीचे चेअरमन कोण होते.
 ड) मर्यादित दायित्व म्हणजे काय?
 इ) औद्योगिक सहकारी संस्था म्हणजे काय?
 ई) ग्राहक सहकारी संस्था म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

16

- अ) सहकारी विभागाची कार्ये
 ब) महाराष्ट्रातील दुग्ध सहकारी संस्थांची प्रगती.
 क) स्वातंत्र्यानंतरच्या सहकारी चळवळीच्या समस्या
 ड) जपानमधील सेवा सहकारी संस्थांची प्रगती

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) डेन्मार्कमधील दुग्ध सहकारी चळवळ स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांची प्रगती आणि समस्या यांची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Principles and Practice of Cooperation (MA24204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 16**
- 1) The first successful co-operative dairy in Denmark was started in _____.
a) 1852 b) 1882
c) 1885 d) 1890
 - 2) The head office of NABARD is located at _____.
a) Chennai b) Pune
c) Hyderabad d) Mumbai
 - 3) _____ is the apex of the consumer co-operative movement in England.
a) Co-operative Union b) Lurbrand
c) Retail Societies d) Government organization
 - 4) Rochdale Pioneer's Society was established in the year _____.
a) 1844 b) 1885
c) 1890 d) 1895
 - 5) As per 1960's Co-operative Act the Audit Report of the Co-operative society submitted to the _____ every year.
a) Government b) Chief Minister
c) Co-operation Minister d) Registrar
 - 6) The All Indian Rural Credit Survey Committee (1951) was constituted under the chairmanship of _____.
a) A.D. Gorwala b) B. Venkatappai
c) M. L. Dantwala d) None of these
 - 7) Germany is famous for the _____ type of co-operative societies.
a) Processing b) Credit
c) Consumer d) Service
 - 8) One matter of co-operation in India was transferred to the states in _____.
a) 1904 b) 1912
c) 1916 d) 1919
 - 9) The KVIC is a _____ body established by an Act of parliament.
a) Local b) Statutory
c) Non-statutory d) State level
 - 10) Kibbutz are found in _____.
a) India b) Japan
c) China d) Israel

- 9) दरडोई उत्पन्न बरोबर राष्ट्रीय उत्पन्न भागिले ----.
- अ) देशांतर्गत उत्पादन ब) राष्ट्राची लोकसंख्या
क) देशांतर्गत बचत ड) यापैकी नाही
- 10) उपभोग फलनात इतर घटक स्थिर असताना समाजाचा उपभोग खर्च हा समाजाच्या ---- वर अवलंबून असतो.
- अ) खर्चावर ब) उपभोगावर
क) उत्पन्नावर ड) बचतीवर
- 11) सरकारी उपभोग प्रवृत्ती = उपभोग खर्च + ----.
- अ) उत्पन्न पातळी ब) उपभोग पातळी
क) किंमत पातळी ड) वरीलपैकी नाही
- 12) सरासरी बचत प्रवृत्ती बरोबर सरासरी उपभोग प्रवृत्ती वजा ----.
- अ) बचत ब) खर्च
क) उत्पन्न ड) वरीलपैकी नाही
- 13) केन्सच्या उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार उत्पन्न वाढीबरोबरच उपभोग खर्चात ---- ने वाढ होते.
- अ) जास्त वेगाने ब) कमी वेगाने
क) समान वेगाने ड) वरीलपैकी नाही
- 14) केन्सच्या उपभोगविषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार ---- विभाजन उपभोग खर्चात व बचत केले जाते.
- अ) वाढत्या उत्पन्नाचे ब) घटत्या उत्पन्नाचे
क) वाढत्या खर्चाचे ड) वरीलपैकी नाही
- 15) केन्सच्या उपभोगविषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार वाढत्या उत्पन्नाबरोबर उपभोग खर्च व बचतीत ---- होते.
- अ) घट ब) वाढ
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 16) केन्सच्या उपभोग फलन यामुळे सरकारी हस्तक्षेपाचे महत्त्व ----.
- अ) वाढले ब) कमी झाले
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) पैसा चा पुरवठा विषयक रिझर्व बँकेचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- ब) तुटीचा अर्थभरणा व पैशाचा पुरवठा यांच्यातील संदर्भ सांगा.
- क) पैसा गुणक संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) IS वक्र आणि LM वक्र म्हणजे काय?
- इ) तृतीय-क्षेत्रीय अर्थ व्यवस्थेतील उत्पन्नाचा चक्रीय प्रवाह स्पष्ट करा.
- ई) सापेक्ष उत्पन्न गृहीतक स्पष्ट करा.

- प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)** **16**
- अ) फिशरचे समीकरण
ब) उपभोग फलनाचा व्यावहारिक उपयोग सांगा.
क) स्थायी उत्पन्न गृहीतक.
ड) अल्पकाळातील फिलिप्स वक्राचा आकार.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)** **16**
- अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या सामाजिक लेखांकनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता व गुंतवणूक यावर सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- केन्सच्या रोकड पसंती दृष्टिकोनावर सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Macro Economic Analysis (MA24301)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the correct options.

16

- 1) The internal factor determining the consumption trend consists of _____.
 - a) Vigilance intent
 - b) High standard of living
 - c) Freedom
 - d) All of the above
- 2) External factors determining consumption tendencies do not include _____.
 - a) Stocks
 - b) Income
 - c) Prices
 - d) All of the above
- 3) Other factors affecting consumption include _____.
 - a) Property
 - b) New items
 - c) Urbanization
 - d) All of the above
- 4) The stock of money that is close to the society at a particular time is _____.
 - a) Flowing concept
 - b) Stocking concept
 - c) A & B
 - d) None of these
- 5) The concept of money supply in the traditional approach is _____.
 - a) Compressed Method
 - b) Comprehensive Method
 - c) Comprehensive Approach
 - d) None of these
- 6) Relative income is related to the assumed _____.
 - a) Friedman
 - b) Keynes
 - c) Tobin
 - d) Dusenberry
- 7) The circular flow of national income in a tri-regional economy does not include _____.
 - a) Remaining World Region
 - b) Capital Region
 - c) Industry Sector
 - d) Government Sector
- 8) The circular flow of national income in Capital sector includes _____.
 - a) Labor capital
 - b) Government tax Government expenditure
 - c) Import and export
 - d) None of these
- 9) National income divided by per capita income _____.
 - a) Domestic Product
 - b) The population of a nation
 - c) Domestic Savings
 - d) None of these

- 10) Consumption expenditure of a society depends on the ____ of the society while other factors are constant in the consumption function.
- a) cost
 - b) consumption
 - c) income
 - d) saving
- 11) Average consumption trend = consumption expenditure + ____.
- a) Income level
 - b) Consumption levels
 - c) Price level
 - d) None of these
- 12) Subtract the average consumption tendency along with the average saving tendency ____.
- a) Savings
 - b) Cost
 - c) Income
 - d) None of these
- 13) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption, consumption costs increase with an increase in income.
- a) Higher speed
 - b) Lower speed
 - c) Same speed
 - d) None of above
- 14) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption ____ Dividends are consumed and saved.
- a) Increasing income
 - b) Declining income
 - c) Rising costs
 - d) None of these
- 15) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption, with increasing income comes consumption costs and savings ____.
- a) Decrease
 - b) Growth
 - c) A & B
 - d) None of these
- 16) Significance of government intervention due to consumption functions of Keynes ____.
- a) Increased
 - b) Decreased
 - c) A & B
 - d) None of these

Q.2 Short Answer types questions: (Any Four) 16

- a) Explain the RBI's view on money supply.
- b) Explain the relationship between deficit payment and money supply.
- c) Explain the concept of money multiplier.
- d) What is IS curve and LM curve?
- e) Explain the circular flow of income in the three-sector model.
- f) Explain the relative income assumption.

Q.3 Write Short Notes: (Any 2 Out of 4) 16

- a) Fisher's equation
- b) Explain the practical use of consumption function
- c) Assuming permanent income.
- d) The size of the short Phillips curve.

Q.4 Write Answer Any One of the following. 16

- a) Explain the methods of social accounting of National Income.

OR

- b) Discuss in detail the marginal efficiency and investment of capital.

Q.5 Answer the following question. 16

Discuss the Keynes's Liquidity Preference approach.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Public Economics (MA24302)**

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) सार्वजनिक खर्चातील वाढीचे ——— हे प्रमुख कारण आहे.
अ) लोकसंख्या वाढ ब) संरक्षण खर्चातील वाढ
क) शासन अनुदान ड) वरील सर्व
- 2) निर्हस्तक्षेप धोरणाच्या संकल्पनेचे समर्थन ——— अर्थशास्त्रज्ञाने केले.
अ) नवसनातनवादी ब) आधुनिक
क) सनातनवादी ड) वरील सर्व
- 3) गट वस्तूमध्ये ——— वस्तूची लक्षण आढळतात.
अ) खाजगी ब) सार्वजनिक
क) अ आणि ब ड) वरीलपैकी नाही
- 4) 'राष्ट्राची संपत्ती' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
अ) जॉन केन्स ब) अँडम स्मिथ
क) डेव्हिड रिकार्डो ड) थॉमस माल्थस
- 5) ज्या वस्तू सामाजिक गरजांची पूर्तता करतात त्यांना ——— वस्तू म्हणतात.
अ) खाजगी ब) सार्वजनिक
क) सामाजिक ड) यापैकी नाही
- 6) लोकशाहीचा आर्थिक सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
अ) डारुन्स ब) केन्स
क) मार्शल ड) एम. के. गांधी
- 7) खाजगी यंत्रणेमध्ये उत्पादन घटकांच्या वाटपाचा प्रश्न ——— द्वारा सोडविला जातो.
अ) भांडवल यंत्रणा ब) उत्पादन यंत्रणा
क) किंमत यंत्रणा ड) नफा यंत्रणा
- 8) स्पर्धात्मकता हे ——— वस्तूचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) खाजगी ब) सार्वजनिक
क) गुणात्मक ड) सामाजिक
- 9) कार्यात्मक वित्ताची संकल्पना सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
अ) लेविस ब) मार्शल
क) एस. कुझनेटस् ड) एल. पी. लर्नर

- 10) भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर ---- खर्चात मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे.
 अ) योजनेत्तर ब) योजना
 क) इतर ड) यापैकी सर्व
- 11) ---- हे सार्वजनिक अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाचे क्षेत्र आहे.
 अ) सार्वजनिक खर्च ब) सार्वजनिक उत्पन्न
 क) सार्वजनिक कर्ज ड) वरीलपैकी सर्व
- 12) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे ---- चे सह अस्तित्त्व होय.
 अ) खाजगी-खाजगी क्षेत्र ब) खाजगी-सरकारी क्षेत्र
 क) सरकारी-सरकारी क्षेत्र ड) वरीलपैकी सर्व
- 13) नियंत्रित किंमत ---- मार्फत ठरविल्या जातात.
 अ) खाजगी क्षेत्र ब) किंमत यंत्रणा
 क) सरकार ड) औद्योगिक क्षेत्र
- 14) प्रादेशिक असमतोल नष्ट करण्यासाठी ---- हा उपाय महत्त्वाचा आहे.
 अ) संसाधन हस्तांतरण ब) पैशाचा पुरवठा
 क) भांडवल ड) यापैकी नाही
- 15) कर हे ---- शासनाला द्यावे लागतात.
 अ) सक्तीने ब) ऐच्छिक
 क) अवैध ड) यापैकी नाही
- 16) कर भार संक्रमणाचा आधुनिक सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
 अ) मॅन्सफिल्ड व कॅनार्ल्ड ब) मार्शल
 क) रिकार्डो ड) पिगु

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) प्रादेशिक समतोल म्हणजे काय?
 ब) दारिद्र्य म्हणजे काय?
 क) करभार म्हणजे काय?
 ड) सार्वजनिक वस्तू म्हणजे काय?
 इ) खाजगी वस्तू म्हणजे काय?
 ई) साधन सामग्री वाटपातील कोणत्याही दोन समस्या सांगा?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) सार्वजनिक खर्चाचा शुद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) साधन सामग्रीच्या वाटपाची खाजगी यंत्रणा स्पष्ट करा.
 क) सार्वजनिक वस्तूंची बाह्यता स्पष्ट करा.
 ड) स्थिर धोरणावरील केन्सच्या विचारावर चर्चा करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणत्याही एका) 16
- अ) प्रमुख सामाजिक ध्येयाविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- ब) करभार संक्रमणाचा आधुनिक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Public Economics (MA24302)**

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 16

- 1) ____ is the major cause of raise in public expenditure.
 - a) Raise in population
 - b) Raise in defence expenditure
 - c) Government subsidies
 - d) All of above
- 2) Concept of laissez Fair Policy is recommended by economist _____.
 - a) Neo-classical
 - b) Modern
 - c) Classical
 - d) All of above
- 3) Club goods posses the characteristics of ____ goods.
 - a) Private goods
 - b) Public goods
 - c) Both a and b
 - d) None of the above
- 4) The book 'Wealth of Nation' is written by _____.
 - a) John Keynes
 - b) Adam Smith
 - c) David Ricardo
 - d) Thomas Malthus
- 5) The goods which satisfies the public needs is known as ____ goods.
 - a) Private
 - b) Public
 - c) Social
 - d) All of the above
- 6) Economic theory of democracy was explained by _____.
 - a) Downs
 - b) Keynes
 - c) Marshall
 - d) M. K. Gandhi
- 7) The problem of allocation of production factors in private mechanism was solved by the _____.
 - a) Capital mechanism
 - b) Production mechanism
 - c) Price mechanism
 - d) Profit mechanism
- 8) Competitiveness is a feature of ____ goods.
 - a) Private
 - b) Public
 - c) Merit
 - d) Social
- 9) ____ was first introduce the concept of functional finance.
 - a) Levis
 - b) Marshall
 - c) S. Kuznets
 - d) A. P. Lerner
- 10) Growth in ____ expenditure in India increased highly after independence.
 - a) Non plan
 - b) Plan
 - c) Extra
 - d) All of these

- 11) _____ is the study area of public economics.
 a) Public Expenditure b) Public Revenue
 c) Public Debt d) All of the above
- 12) Mixed Economy means a copresence of _____.
 a) Private- Private Sector b) Private- Public Sector
 c) Co-operative- Public Sector d) All of the above
- 13) Administrative prices are determined by _____.
 a) Private Sector b) Price mechanism
 c) Government d) Industrial Sector
- 14) To removing regional imbalance _____ is the important solution.
 a) Resource transfer b) Money supply
 c) Capital d) None of these
- 15) Tax is _____ payment to the government.
 a) Compulsory b) Optional
 c) Not legal d) None of these
- 16) Modern theory of shifting of tax burden is explained by _____.
 a) Mansfield and Canard b) Marshall
 c) Ricardo d) Pigue

Q.2 Write Short Answers. (Any Four Out Six)

16

- a) What is regional balance?
 b) What is poverty?
 c) What is tax burden?
 d) What is public goods?
 e) What are private goods?
 f) Write any two problems of allocation of resources.

Q.3 Write Answers the following Questions. (Any Two Out Four)

16

- a) Explain the pure theory of public expenditure.
 b) Explain the private mechanism for allocation of resources.
 c) Explain the externalities of public goods.
 d) Discuss on the Keynes view on stabilization policy.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One)

16

- a) Discuss in details about the major social goals.
 b) Explain the modern theory of shifting of tax burden.

Q.5 Broad Answers Question.

16

What is public expenditure? State the causes of increasing public expenditure.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Research Methodology (MA24303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) संदर्भ ग्रंथाच्या यादीत सर्वप्रथम ——— चा उल्लेख असतो.
अ) प्रसिद्धीचे वर्ष
ब) पुस्तकाचे नाव
क) लेखकाचे नाव
ड) संदर्भ पृष्ठ क्रमांक
- 2) द्वितीय तथ्य संकलनात ——— असणे आवश्यक आहे.
अ) उचीतता
ब) विश्वसनीयता
क) पुरेशेपणा
ड) सर्व
- 3) ——— आदर्श संशोधन अहवाल लेखनाचे लक्षण आहे.
अ) विचारांची स्पष्टता
ब) तांत्रिक परिभाषेचा वापर
क) विश्वसनीयता
ड) सर्व
- 4) ——— हे गृहीतकांचे उगमस्थान आहे.
अ) संस्कृती
ब) शास्त्रीय माहिती
क) सामान्य अनुमान
ड) वरील सर्व
- 5) ——— म्हणजे संशोधन पद्धतशीरपणे केलेले नियोजन होय.
अ) गृहीतक
ब) मुलाखत
क) विशिष्ट अभ्यास
ड) संशोधन आराखडा
- 6) जेव्हा संशोधक इतरांनी गोळा केलेल्या माहिती इ आकडेवारीचा उपयोग करतो तेव्हा त्यास ——— सामग्री सके म्हणतात.
अ) प्राथमिक
ब) द्वितीयक
क) तृतीयक
ड) वरीलपैकी नाही
- 7) ——— हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे साधन आहे.
अ) निरीक्षण
ब) दैनंदिनी
क) चरित्र
ड) आत्मचरित्र
- 8) प्रश्नावलीतील प्रश्न ——— असावेत.
अ) सोपे
ब) आकलनीय
क) उत्तर देण्याजोगे
ड) वरील सर्व

- 9) संशोधक जेंव्हा प्रत्यक्ष घटना स्थळावर माहिती घेवून तथ्य संकलन करतो तेंव्हा त्या तथ्याला ---- तथ्य म्हणतात.
 अ) प्राथमिक तथ्ये
 ब) दुय्यम तथ्ये
 क) तृतीयक तथ्ये
 ड) वरीलपैकी नाही
- 10) प्रत्येक संशोधन अभ्यासाची सुरुवात नेहमी एका गृहीतकाने होते.
 अ) बरोबर
 ब) चूक
 क) प्रस्तावना
 ड) वरीलपैकी नाही
- 11) तथ्य संकलनाच्या पद्धतीचे ---- आणि ---- मध्ये वर्गीकरण केले जाते.
 अ) प्राथमिक, द्वितीयक
 ब) प्राथमिक, तृतीयक
 क) द्वितीयक, तृतीयक
 ड) वरीलपैकी नाही
- 12) ---- हा अहवालाचा पुरवणी भाग आहे.
 अ) परिशिष्ट
 ब) शीर्षक
 क) प्रस्तावना
 ड) वरीलपैकी नाही
- 13) शून्य गृहीतकाचे सांकेतिकरण ---- आहे.
 अ) एच शून्य
 ब) एच एक
 क) एच अधिक
 ड) वरीलपैकी नाही
- 14) अहवाल लेखन ही ---- आहे.
 अ) कला
 ब) शास्त्र
 क) कला व शास्त्र
 ड) वरीलपैकी नाही
- 15) अहवाल लेखनाचे ---- उद्दिष्ट असते.
 अ) समस्येची मांडणी
 ब) स्पष्टीकरण
 क) उपचार
 ड) वरील पैकी सर्व
- 16) प्रश्नावली तंत्र ---- साठी उपयोगात आणता येत नाही.
 अ) निरक्षर
 ब) साक्षर
 क) विद्यार्थी
 ड) शिक्षक

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) प्रश्नावली म्हणजे काय?
 ब) संकल्पना म्हणजे काय?
 क) अहवालाचे घटक स्पष्ट करा?
 ड) गृहीतकृत्ये म्हणजे काय?
 इ) संशोधन समस्या म्हणजे काय?
 ई) संशोधन पद्धती म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) निरीक्षण पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) मुलाखत पद्धती स्पष्ट करा.
 क) नमुना पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ड) संशोधन अहवालाचे घटक स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16**
- 1) सामाजिक संशोधनाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
 - 2) संशोधन आराखड्याचा अर्थ आणि प्रकार लिहा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- उत्तम संशोधकाचे गुण स्पष्ट करा.

Seat
No.Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Research Methodology (MA24303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fili in the blanks by choosing correct alternatives given below.**16**

- 1) In the least of Reference books _____ is first allusion.
 - a) Published year
 - b) Name of book
 - c) Name of author
 - d) Reference page no
- 2) In the secondary data collection _____ is necessary.
 - a) Suitability
 - b) Reliability
 - c) Adequacy
 - d) All
- 3) _____ is the feature of good research report writing.
 - a) Clarity of ideas
 - b) Use of technical terminology
 - c) Reliability
 - d) All
- 4) _____ is the source of hypothesis.
 - a) Culture
 - b) Scientific information
 - c) General opinions
 - d) All of the above
- 5) _____ is a systematic planning of research.
 - a) Hypothesis
 - b) Interview
 - c) Case study
 - d) Research design
- 6) When the researcher makes use of the information and data collected by other people then it is known as _____ data.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Tertiary
 - d) None of the above
- 7) _____ is the source of primary data collection.
 - a) Observation
 - b) Diary
 - c) Biography
 - d) Auto biography
- 8) Questions in the questionnaire should be _____.
 - a) Simple
 - b) Understandable
 - c) Answerable
 - d) All of the above
- 9) When researcher collects data directly and personally on the field, that data is called _____ data.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Third
 - d) None of the above
- 10) Every research study always begins with a hypothesis.
 - a) True
 - b) False
 - c) Introduction
 - d) None of the above.

- 11) The data collection methods classified into _____ and _____ data methods.
- a) Primary, secondary b) Primary, Third
c) Secondary, third d) None of the above
- 12) _____ is supplementary part of report.
- a) Appendix b) Title
c) Introduction d) None of the above
- 13) The Null Hypothesis is generally symbolized as _____.
- a) H0 b) H1
c) H+ d) None of above
- 14) Report writing is _____.
- a) Art b) Science
c) Art and Science d) None of above
- 15) _____ is the objective of report writing.
- a) Introduction of problem b) Description
c) Diagnosis d) All the above
- 16) Questionnaire can not be used for the _____.
- a) Illiterates b) Literates
c) Students d) Teachers

Q.2 Write Short Answers. (Any Four out Six)**16**

- a) What is questionnaire?
b) What is concept?
c) State the contents of report.
d) What is hypothesis?
e) What is research problem?
f) What is research methodology?

Q.3 Write Answers the following questions. (Any Two)**16**

- a) Explain the Observation method.
b) Explain the Interview method.
c) Explain the types of sampling method.
d) Explain the content of the report.

Q.4 Broad Answers Question. (Any One)**16**

- a) Discuss the significance of social research.
b) Write on meaning and types of research design.

Q.5 Answer the following questions.**16**

Explain the qualities of good researcher.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Labour Economics (MA24304)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) — हे किमान मजुरीचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
अ) श्रमिकांच्या आर्थिक शोषणास पायबंद
ब) अनैतिक स्पर्धेवर प्रतिबंध
क) श्रमिकांच्या कार्यक्षमतेत वाढ
ड) वरील सर्व
- 2) — हे नफ्यातील वाटा देण्याच्या योजनेचा फायदा आहे.
अ) कार्यक्षमतेत वाढ
ब) भ्रष्टाचार
क) कार्यात दिरंगाई
ड) वरील सर्व
- 3) — ही नफ्यातील वाटा देण्याच्या योजनेची मर्यादा आहे.
अ) वाटपात विलंब
ब) अनिश्चितता
क) समन्वयाचा अभाव
ड) वरील सर्व
- 4) श्रम बाजार हा — बाजार आहे.
अ) पूर्ण
ब) अपूर्ण
क) मक्तेदारी
ड) मक्तेदारीयुक्त
- 5) — हे श्रम बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) स्थानिक स्वरूप
ब) अपूर्ण बाजार
क) गतिशीलतेचा अभाव
ड) वरील सर्व
- 6) आनंदाशिवाय इतर काही आर्थिक मोबदला मिळवण्यासाठी मानवाने केलेले शारीरिक व मानसिक प्रयत्न किंवा क्रिया म्हणजे श्रम होय ही व्याख्या — यांनी केली.
अ) डॉ.अल्फ्रेड मार्शल
ब) जेव्हान्स
क) डेव्हिड रेकॉर्ड
ड) वरीलपैकी नाही
- 7) — हा श्रमाचा पुरवठा निर्धारित करणारा घटक आहे.
अ) लोकसंख्या वाढ
ब) सरकारी धोरण
क) वेतन पातळी
ड) वरील सर्व
- 8) — हा श्रमाच्या गतिशीलतेचा एक प्रकार आहे.
अ) भौगोलिक गतिशीलता
ब) आर्थिक गतिशीलता
क) राजकीय गतिशीलता
ड) वरील सर्व

- 9) भारतातील श्रमिक अकार्यक्षम असल्याचे — हे कारण आहे.
 अ) प्रतिकूल हवामान ब) अल्प मजुरी
 क) कामाचे अधिक तास ड) वरील सर्व
- 10) ज्या मजुरी मुळे श्रमिकांना अन्न, वस्त्र, निवारा, मितव्ययी, विश्राम आणि संकट काळासाठी तरतुद करणे शक्य होईल एवढी मजुरी म्हणजे — होय.
 अ) जीवन मजुरी ब) किमान मजुरी
 क) रोख मजुरी ड) वास्तविक मजुरी
- 11) व्यावसायिक गतिशीलतेतील प्रमुख अडथळा — समजला जातो.
 अ) शिक्षण ब) माहितीचा अभाव
 क) भ्रष्टाचार ड) वरील सर्व
- 12) — यांच्या अध्यक्षतेखाली बोनस आयोग अहवाल सरकारला सादर करण्यात आला, आणि याच अहवालाच्या शिफारशी नंतर बोनस वाटप कायदा अस्तित्वात आला.
 अ) एम. आर. मेहेर ब) धनंजय गाडगीळ
 क) मेहता ड) यापैकी नाही
- 13) भारतातील बेकारीचे स्वरूप आणि अनुमान संबंधी माहिती — संस्था करून प्रसिध्द केली जाते.
 अ) नियोजन मंडळ ब) राज्य विनिमय केंद्र
 क) जनगणना अहवाल ड) वरील सर्व
- 14) — हा श्रमिकांसाठी कायदा 1948 मध्ये संमत करण्यात आला.
 अ) किमान वेतन कायदा ब) सापेक्ष मजुरी कायदा
 क) बोनस वाटप कायदा ड) यापैकी नाही
- 15) — हे बेकारीचे प्रमुख कारण आहे.
 अ) लोकसंख्या वाढ ब) भांडवल निर्मितीचा अल्पदर
 क) मंदी ड) वरील सर्व
- 16) बोनस वाटप कायदा — मध्ये लागू करण्यात आला.
 अ) 1965 ब) 1955
 क) 1960 ड) 1950

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

16

- अ) तांत्रिक बेकारी म्हणजे काय?
 ब) अदृश्य बेकारीची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
 क) वेतनदरावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन घटक सांगा.
 ड) मौद्रिक वेतन म्हणजे काय?
 इ) श्रमिकांच्या स्थलांतराची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
 ई) श्रमिकांच्या गतिशीलतेतील दोन अडथळे सांगा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

16

- अ) दारिद्र्याची कारणे
 ब) भारतातील सध्याची रोजगारनीती
 क) न्यूनतम वेतन
 इ) मौद्रिक वेतन आणि वास्तव वेतन

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16**
- अ) बेकारी म्हणजे काय? बेकारीच्या विविध कारणांची चर्चा करा.
ब) दारिद्रय म्हणजे काय? दारिद्रयावरील विविध उपाययोजनांची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- वेतन म्हणजे काय? वेतनाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Labour Economics (MA24304)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives from those given below. 16

- 1) _____ is the main feature of the minimum wage.
 - a) Ban on economic exploitation of workers
 - b) Prohibition of unethical competition
 - c) Increase in labor efficiency
 - d) Above all
- 2) _____ is the benefit of the profit-sharing scheme.
 - a) Increased efficiency
 - b) Corruption
 - c) Delays
 - d) All of the above
- 3) _____ is the limit of the profit-sharing plan.
 - a) Delays in allocation
 - b) Uncertainty
 - c) Lack of coordination
 - d) All of the above
- 4) Labour market is _____ market.
 - a) Perfect
 - b) Imperfect
 - c) Monopoly
 - d) Monopolistic
- 5) _____ is a feature of the labor market.
 - a) Local appearance
 - b) Incomplete market
 - c) Lack of mobility
 - d) All of the above
- 6) Physical and mental effort or action taken by human beings to get some financial reward other than happiness is defined as labor _____.
 - a) Dr. Alfred Marshall
 - b) Johannes
 - c) David Record
 - d) None of the above
- 7) _____ This is the factor that determines the supply of labor.
 - a) Population growth
 - b) Government policy
 - c) Wage levels
 - d) All of the above
- 8) _____ This is a form of labor mobility.
 - a) Geographical mobility
 - b) Economic mobility
 - c) Political mobility
 - d) All of the above
- 9) This is the reason why workers in India are inefficient.
 - a) Adverse weather
 - b) Low wages
 - c) Overtime
 - d) All of the above

- 10) The wages which will enable the workers to provide food, clothing, shelter, frugality, rest and in times of crisis are _____.
a) Life wages b) Minimum wages
c) Cash wages d) Real wages
- 11) The major obstacle to business mobility is _____ understood.
a) Education b) Lack of information
c) Corruption d) All of the above
- 12) The Bonus Commission Report was submitted to the Government in 1964 under the chairmanship of _____, and the Bonus Allocation Act came into existence after the recommendation of the same report.
a) M. R. Meher b) Dhananjay Gadgil
c) Mehta d) None of These
- 13) Information on the nature and estimation of unemployment in India is published by _____.
a) Planning Board b) State Exchange Center
c) Census Report d) All of the above
- 14) In 1948, the _____ Act for worker was passed.
a) Minimum Wage Act b) Relative Wages Act
c) Bonus Allocation Act d) None of these
- 15) _____ This is the main cause of unemployment.
a) Population growth b) Low rate of capital formation
c) Recession d) Above all
- 16) Bonus Allocation Act was enacted in _____.
a) 1965 b) 1955
c) 1960 d) 1950

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)**16**

- a) What is meant by technical unemployment?
- b) Write any two causes of disguised unemployment.
- c) Describe any two factors affecting on wage rate.
- d) What is meant by money wages?
- e) Write any two causes of labour migration.
- f) Write any two hurdles in mobility of labour.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**16**

- a) Causes of poverty
- b) Resent employment policy in India
- c) Minimum wages
- d) Money wages and real wages

Q.4 Broad Questions**16**

- a) What is an employment? Discuss the various causes of unemployment in India.
- b) What is poverty? Discuss the various measures to overcome the problem of poverty.

Q.5 Broad Answer Questions.**16**

What is wages? Describe various concepts of wages.

- 9) डॉ.एम.एस. स्वामिनाथन यांच्या अध्यक्षतेखाली राष्ट्रीय कृषक आयोगाची स्थापना सन ——— मध्ये करण्यात आली.
 अ) 1990 ब) 2004
 क) 2009 ड) 2015
- 10) पहिल्या पंचवार्षिक योजनेचा प्रमुख भर ——— क्षेत्रावर होता.
 अ) शेती ब) उद्योग
 क) सेवा ड) यापैकी नाही
- 11) भारतातील अन्नधान्यापैकी ——— लागवडीचे क्षेत्र सर्वाधिक वाढलेले दिसते.
 अ) ज्वारी ब) मका
 क) गहू ड) तांदूळ
- 12) ——— ही जागतिक व्यापारी संघटनेची सर्वोच्च धोरण ठरविणारी संस्था आहे.
 अ) विवाद निवारण समिती ब) व्यापारी धोरणाचे परीक्षण समिती
 क) मंत्रीस्तरीय परिषद ड) वरीलपैकी नाही
- 13) शेतकऱ्यांना थेट रकमेवर दिल्या जाणाऱ्या अनुदानाचा समावेश ——— पेटीत होतो.
 अ) निळया ब) अंबर
 क) हरित ड) सर्व
- 14) पीक पद्धती बदल घडवून आणण्यात ——— कारणीभूत ठरतात.
 अ) भौतिक घटक ब) तांत्रिक घटक
 क) आर्थिक घटक ड) वरील सर्व
- 15) भारतातील जमीन सुधारणा कार्यक्रमाचा उद्देश ——— आहे.
 अ) जमिनीचे वाटप
 ब) जमिनीची खरेदी
 क) मालकी हक्कात घट
 ड) धारण क्षेत्राच्या मालकी हक्कांचे पुनर्वितरण
- 16) धवल क्रांती ——— शी संबंधित आहे.
 अ) दुग्ध ब) मत्स्य
 क) व्यापार ड) वने

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) भूदान चळवळ म्हणजे काय?
 ब) सेंद्रिय शेती व्याख्या लिहा.
 क) श्वेत क्रांती म्हणजे काय?
 ड) मृदसंधारणाची व्याख्या द्या.
 इ) करार शेतीचे दोन दोष सांगा.
 ई) भारतातील भू सुधारणांची दोन उद्दीष्ट्ये सांगा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) 16**
- अ) करार शेतीवर चर्चा करा.
ब) नियोजन काळातील शेती धोरणाचा आढावा घ्या.
क) नवीन शेती तंत्रज्ञानाचा रोजगारावरील परिणाम स्पष्ट करा.
ड) लघु सिंचनाचे फायद्यांवर चर्चा करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) डब्ल्यू. टी. ओ. चा भारतीय शेतीवरील परिणाम स्पष्ट करा.
ब) भारतातील भूमी सुधारणा स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- जागतिकीकरणानंतरच्या भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Agricultural Development of India (MA24305)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 16

- 1) Indian government gives subsidy for the agriculture sector stands- _____ to the ratio of agriculture income.

a) 3%	b) 15%
c) 29%	d) 35 %
- 2) HYVP is related to _____ revolution.

a) green	b) white
c) black	d) blue
- 3) _____ is economic factor which influences on cropping pattern.

a) Climate	b) Rainfall
c) Soil	d) Price and income maximization
- 4) The small size of land is a basic characteristic of _____.

a) marginal farming	b) co-operative farming
c) collective farming	d) state farming
- 5) The highest share in gross investment in agriculture is belong to _____.

a) Public sector 1990	b) Private sector
c) Joint sector	d) Workers
- 6) _____ is the objective of economic planning for the agricultural sector.

a) To increase agricultural sector
b) To increase employment
c) To reduce pressure of population on land
d) All of the above
- 7) The agriculture sector is known as _____.

a) Secondary Sector	b) Primary Sector
c) Service Sector	d) None of above
- 8) Agreement on agriculture deals with _____.

a) Providing market access	b) Regulating domestic support
c) Export subsidies	d) All of the above
- 9) The National Commission on Farmers was appointed under the chairmanship of Dr. M. S. Swaminathan in the year _____.

a) 1990	b) 2004
c) 2009	d) 2015
- 10) The main emphasis of first five year plan was on _____ sector.

a) Agriculture	b) Industrial
c) Service	d) None of these

- 8) ---- चा अवलंब केल्यास चलनवाढ नियंत्रित करता येऊ शकते.
 अ) मौद्रिक आणि वित्तीय धोरण ब) मौद्रिक आणि श्रम धोरण
 क) वित्तीय आणि व्यापारी धोरण ड) यापैकी नाही
- 9) मुद्रावादी अर्थतज्ञांच्या मते ---- हे चलन वाढीचे कारण होय.
 अ) पुरवठा धक्के ब) विस्तारात्मक वित्तीय धोरण
 क) विस्तारात्मक मौद्रिक धोरण ड) शासकीय नियंत्रणे
- 10) फिलिप्स वक्र ---- दरा मधील सहसंबंध दर्शवतो.
 अ) बेरोजगारी आणि उत्पादन वृद्धी ब) बेरोजगारी आणि मौद्रिक वेतनवाढ
 क) बेरोजगारी आणि चलनवाढ ड) वरीलपैकी सर्व
- 11) बामुलच्या विश्लेषणामध्ये व्यवहार हेतूसाठी पैशाची मागणी ---- असते.
 अ) उत्पन्न पातळीशी सकारात्मक संबंध
 ब) व्याजदराशी नकारात्मक संबंध
 क) इतर मालमत्तेवरील अपेक्षित परताव्याच्या पातळीशी नकारात्मकरित्या संबंधित
 ड) वरीलपैकी अ) आणि ब)
- 12) मुंडेल-फ्लेमिंग मॉडेल ---- अर्थव्यवस्थेवर आधारित आहे.
 अ) बंदिस्त ब) खुली
 क) मिश्र ड) वरीलपैकी नाही
- 13) केन्सची अतिवृद्धि दरी संकल्पना ---- या ग्रंथात स्पष्ट करण्यात आली आहे.
 अ) हाऊ टू पे फॉर द वॉर
 ब) दी जनरल थिअरी ऑफ एम्प्लॉयमेंट, इंटरेस्ट अँड मनी
 क) प्रिन्सिपल्स ऑफ इकनॉमिक्स
 ड) प्रिन्सिपल्स ऑफ पॉलिटिकल इकॉनॉमी अँड टॅक्सेशन
- 14) टोबिंसच्या मते, फिलिप्स वक्राचा आकार ---- असतो.
 अ) ऋणात्मक ब) लंबाकृती
 क) विकृंचित ड) यापैकी नाही
- 15) मिल्टन फ्रीडमन यांनी 'पैशाचा चलन संख्यामान सिध्दांत-पुनर्मांडणी' हा ग्रंथ
 ---- यावर्षी प्रकाशित केला.
 अ) 1956 ब) 1975
 क) 1950 ड) 1951
- 16) जर खूप जास्त पैसा खूप कमी वस्तुंचा पाठलाग करत असेल तर परिणामी होणारी
 चलनवाढ ---- म्हणून ओळखली जाते.
 अ) मंदी ब) परिव्यय अतिवृद्धी
 क) मागणीजन्य अतिवृद्धी ड) यापैकी नाही

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16
- अ) टोबीन्सचा सुधारित फिलिप्स वक्र
 ब) चलनवाढ नियंत्रणाचे मौद्रिक धोरण
 क) मुद्रवादाचे पुनरुज्जीवन
 ड) मागणीजन्य चलनवाढ
 इ) पेटिंकीनचे पैसे मागणीचे प्रतिमान
 ई) नवसनातनवादी स्थूल अर्थशास्त्रीय टीका
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) केन्सची अतिवृद्धीदरी संकल्पना स्पष्ट करा
 ब) बामूलच्या पैशाच्या मागणीचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 क) चलनवाढीसंबंधी मौद्रिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 ड) नवसनातनवादी दृष्टिकोनाच्या धोरणात्मक परिणामांची चर्चा करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) फिलिप्स चक्र म्हणजे काय? दीर्घकालीन फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) फ्रीडमनचा पैशाच्या मागणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.5 मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान स्पष्ट करा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Macro Economic Analysis (MA24401)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the following options.

16

- 1) The IS LM model was developed by _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) Patinkin
 - c) Hicks And Hensen
 - d) Schumpeter
- 2) The book 'A Treatise on money' is authored by _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) Irving Fisher
 - c) Milton Friedman
 - d) None of these
- 3) The Shape of the long run Philips curve is _____.
 - a) Inverted U shape
 - b) Horizontal
 - c) Inverse L Shape
 - d) Vertical
- 4) Real balance effect is equal to _____.
 - a) Pigou effect divided by Keynes effect
 - b) Pigou effect into Keynes effect
 - c) Pigou effect + Keynes effect
 - d) Pigou effect - Keynes effect
- 5) Cambridge approach K is related to _____.
 - a) Restatement theory of money
 - b) Cash balance approach
 - c) Liquidity preference theory
 - d) Transaction version of quantity theory of money
- 6) The economist who proposed that, "Inflation is always and everywhere monetary phenomenon" Was _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) Jhon R Hicks
 - c) Milton Friedman
 - d) Franco Modigliani
- 7) Inflation is a situation when _____.
 - a) Prices of some goods rise
 - b) General price level rises continuously
 - c) Prices double every year
 - d) Prices rise and fall
- 8) Inflation can be controlled by applying _____.
 - a) Monetary and fiscal policies
 - b) Monetary and labour policy
 - c) Fiscal and Commercial Policies
 - d) None of these

- 9) According to the monetarists, inflation is caused by _____.
 a) Supply shocks
 b) Expansionary fiscal policies
 c) Expansionary monetary policies
 d) Government regulations
- 10) Phillip's curve shows the relationship between the rate of _____.
 a) Unemployment and output growth
 b) Unemployment and increase in money wages
 c) Employment and inflation
 d) All of the above
- 11) In the Baumol's analysis, the transactions demand for money is _____.
 a) Positively related to the level of income
 b) Negatively related to the level of Interest rates
 c) Negatively related to the level of expected return on other assets
 d) Only (A) and (B) of the above
- 12) Mundell-Fleming model based on the _____ economy.
 a) Closed
 b) Open
 c) Mixed
 d) None of these
- 13) The Keynesian Inflationary gap concept explained in the _____ book.
 a) How to Pay for the war
 b) The general theory of Employment, Interest & Money
 c) Principles of Economics
 d) Principles of Political Economy and Taxation
- 14) According to Tobin's the shape of Philips curve is _____.
 a) Negative
 b) Linear
 c) Kinked
 d) None of these
- 15) Milton Friedman published the 'Quantity theory of money- A restatement' in the year _____.
 a) 1956
 b) 1975
 c) 1950
 d) 1951
- 16) If too much money chasing too few goods, the resulting inflation is known as _____.
 a) Stagflation
 b) Cost-push inflation
 c) Demand-pull inflation
 d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a) Tobin's Modified Philips curve
 b) Monetary Policy to control Inflation
 c) Revival of Monetarism
 d) Demand pull Inflation
 e) Patinkin's model of demand for money
 f) Criticisms of New classical macro economics

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) The Keynesian Inflationary gap concept.
 b) Explain Baumol's approach to demand for money.
 c) Explain Monetarist approach to Inflation.
 d) Discuss the policy Implications of New classical approach.

- Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One)** **16**
- a) What is Philips Curve? Explain the shape of Philips Curve in long run.
 - b) Explain Friedmans theory of demand for money.
- Q.5 Answer the following question in detail.** **16**
- Explain the Mundell-Fleming model.

- 9) तेजीच्या काळात सार्वजनिक खर्च ---- असावा.
 अ) कमाल ब) किमान
 क) उच्चतम ड) वरीलपैकी नाही
- 10) कर संक्रमण ---- करामध्ये शक्य आहे.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
 क) उत्पन्न ड) यापैकी सर्व
- 11) सार्वजनिक कर्ज ---- हेतुसाठी वापरले जात असेल तर त्याचा अर्थव्यवस्थेवरील भार वाढतो.
 अ) उत्पादक ब) अनुत्पादक
 क) अ आणि ब ड) यापैकी सर्व
- 12) सार्वजनिक खर्चाच्या बाबतीत पंप प्रायमिंग संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 अ) रिकार्डो आणि मिल ब) शुल्झे आणि हेरिश
 क) मार्शल आणि पिगु ड) केन्स आणि लर्नर
- 13) घटनेच्या ---- कलमानुसार वित्त आयोगाची नेमणूक केली जाते.
 अ) 270 ब) 281
 क) 282 ड) 283
- 14) भारतीय घटनेनुसार ---- शासनाला उत्पन्नाची अधिक साधने प्रदान करण्यात आली आहे.
 अ) केंद्र ब) राज्य
 क) स्थानिक ड) वरीलपैकी नाही
- 15) उत्पन्न कर हे ---- कराचे उदाहरण आहे.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
 क) विशेष ड) स्थानिक
- 16) मंदीच्या काळात सार्वजनिक खर्चात ---- केली जाते.
 अ) घट ब) स्थिर
 क) वाढ ड) यापैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) राज्यवित्तीय धोरणाची व्याख्या द्या.
 ब) वित्त आयोग म्हणजे काय?
 क) बाह्य कर्ज म्हणजे काय?
 ड) राज्य शासनाच्या उत्पन्नाची साधने कोणती?
 इ) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय?
 ई) वित्तीय संकट म्हणजे काय?

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16**
- अ) भारतातील वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणावर चर्चा करा.
ब) संघराज्य वित्तीय समस्येवर चर्चा करा.
क) सार्वजनिक कर्जासंबंधीचा सनातनवादी दृष्टिकोनावर चर्चा करा.
ड) स्थानिक प्रशासकीय संस्थांच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
वित्तीय धोरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
किंवा
ऋण व्यवस्थापनाची विविध तत्त्वे स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Public Economics (MA24402)**

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 16

- 1) _____ Economists are known as the founder of deficit budget.
 - a) Classical
 - b) Marginal
 - c) Modern
 - d) None of the above
- 2) Monetary Policy and Fiscal Policy are _____ to each other.
 - a) Substitute
 - b) Contradictory
 - c) Complementary
 - d) None of the above
- 3) Income from Agricultural tax revenue of _____ government.
 - a) Central
 - b) State
 - c) Local
 - d) All of these
- 4) When the public revenue is greater than public expenditure that budget is known as _____ budget.
 - a) Surplus
 - b) Deficit
 - c) Optimum
 - d) Zero based
- 5) The debt which has been raised from other country or international institution is known as _____ debt.
 - a) Private
 - b) Internal
 - c) External
 - d) None of the above
- 6) Classical economist have advocated _____ budget.
 - a) Surplus
 - b) Deficit
 - c) Optimum
 - d) Zero based
- 7) An important aim of fiscal policy in a developing economy is to create an _____ distribution of income in the society.
 - a) Equal
 - b) Unequal
 - c) Low
 - d) High
- 8) Fiscal Policy is introduced by _____.
 - a) RBI
 - b) Central Government
 - c) SEBI
 - d) All of these
- 9) Public expenditure should be _____ in inflationary situation.
 - a) Maximum
 - b) Minimum
 - c) Higher
 - d) None of the above
- 10) Tax shifting is possible in case of _____ tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Income
 - d) All of these

- 11) Public debt used for _____ purpose increases burden on economy.
a) Productive	b) Unproductive
c) A and B	d) All of these
- 12) The concept of pump priming regarding public expenditure is introduced by _____.
a) Ricardo and Mill	b) Shulz and Harris
c) Marshal and Pigue	d) Keynes and Lerner
- 13) Finance Commission is appointed under the Article _____ of the constitution.
a) 280	b) 281
c) 282	d) 283
- 14) As per the Indian constitution more revenue sources are assigned to the _____ government.
a) Central	b) State
c) Local	d) None of the above
- 15) Income tax is an example of _____ tax.
a) Direct tax	b) Indirect tax
c) Special tax	d) Local tax
- 16) In the period of Recession Public Expenditure will be _____.
a) Decline	b) Constant
c) Increase	d) All of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four Out Six) 16

- a) Define fiscal policy.
- b) What is finance commission.
- c) What is external debt?
- d) What are the sources of revenue of the State Government?
- e) What is meant by indirect tax?
- f) What is fiscal crisis?

Q.3 Write Answers the following questions. (Any Two) 16

- a) Discuss on fiscal sector reforms in India.
- b) Discuss the problems of fiscal federalism.
- c) Discuss on classical view on public debt.
- d) Explain the revenue sources of local administrative bodies.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- a) Discuss the objectives of fiscal policy.
- b) Explain the various principles of debt management.

Q.5 Broad answers question. 16

What is public expenditure? State the causes of growth in public expenditure in India.

- 9) ---- हे कामगार संघटना मजबूत करण्याचे तत्व आहे.
 अ) एक उद्योग एक संघटना ब) एक उद्योग काही संघटना
 क) एक उद्योग अनेक संघटना ड) वरील पैकी नाही
- 10) कामगार संघटनेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे आपल्या सभासदच्या ---- हिताचे रक्षण करणे होय.
 अ) आर्थिक ब) सामाजिक
 क) राजकीय ड) वरील पैकी नाही
- 11) भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष म्हणजे ---- होय.
 अ) अंतर्गत नेतृत्व ब) बाह्य नेतृत्व
 क) कामगारांचे नेतृत्व ड) वरील पैकी नाही
- 12) भारतामध्ये पुरुष आणि स्त्री कामगाराला ---- वेतन मिळते.
 अ) समान ब) सारखे
 क) असमान ड) वरील पैकी नाही
- 13) बाल आणि स्त्री कामगारांची समस्या ---- मुळे निर्माण होते.
 अ) औद्योगिक धोरण ब) शासनाचे धोरण
 क) कामगारांचे दृष्टीकोन ड) वरील पैकी नाही
- 14) ---- हे भारतातील औद्योगिक संघर्षाचे प्रमुख कारण आहे.
 अ) वेतन दर ब) कामाचे तास
 क) सुट्टीचे दिवस ड) वरील पैकी नाही
- 15) औद्योगिक संघर्षाचे निवारण करण्या करिता ---- पद्धती वापरता येते.
 अ) समेट ब) लवाद
 क) संयुक्त व्यवस्थापन समिती ड) वरील सर्व
- 16) औद्योगिक संघर्ष कायदा ---- या वर्षी संमत झाला.
 अ) 1947 ब) 1957
 क) 1967 ड) 1977

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) भारतातील कामगार संघटना कमकुवत असण्याची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
 ब) श्रम कायदे म्हणजे काय?
 क) भारतातील श्रम कायदांची भूमिका स्पष्ट करा.
 ड) बोनस म्हणजे काय?
 इ) सुरक्षा कवच म्हणजे काय?
 ई) संयुक्त व्यवस्थापन समितीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संयुक्त व्यवस्थापन समिती
 ब) भारतातील कामगार कायदे
 क) भारतातील श्रम कल्याण
 ड) सामाजिक सुरक्षा

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)
भारतातील कामगार संघटनेचे टिकात्मक परीक्षण करा.
किंवा
भारतातील बाल कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.
भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Labour Economics (MA24404)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives from those given below. 16

- 1) Strike is called by the _____.
 a) Workers
 b) Employers
 c) Management
 d) None of the above
- 2) Lock out is called by the _____.
 a) Workers
 b) Employers
 c) Government
 d) None of the above
- 3) _____ has given new dimension to the labour movement.
 a) Robert Owen
 b) Marshall
 c) Adam Smith
 d) David Ricardo
- 4) The head office of ILO is situated at _____.
 a) London
 b) New York
 c) Paris
 d) Geneva
- 5) The New Economic Policy is adopted in _____.
 a) 1971
 b) 1981
 c) 1991
 d) 2001
- 6) Collective bargaining is a _____ process
 a) One way
 b) Two way
 c) Three way
 d) None of the above
- 7) Collective bargaining strength of Indian workers is _____.
 a) Low
 b) High
 c) Optimum
 d) None of the above
- 8) _____ is the person who has established the first organized labour movement in India.
 a) Mahatma Gandhi
 b) Shri. N. M. Lokhande
 c) Jawaharlal Nehru
 d) Dadabhai Naoroji
- 9) The principle of strengthening trade union is _____.
 a) One union in one industry
 b) Few unions in one industry
 c) Many unions in one industry
 d) None of the above
- 10) The primary function of trade union is to safe guard _____ interest of it's member.
 a) Economic
 b) Social
 c) Political
 d) None of the above

- 11) The main defect of trade union in India is _____.
 a) Internal leadership b) External leadership
 c) Employees leadership d) None of the above
- 12) In India male and female workers are getting _____ wages.
 a) Equal b) Same
 c) Unequal d) None of the above
- 13) The problems of female and child labour arises due to _____.
 a) Industrial policy b) Government policy
 c) Employees attitude d) None of the above
- 14) The most important cause of industrial dispute in India is _____.
 a) Wage rate b) Working hours
 c) Holidays d) None of the above
- 15) _____ method can be adopted for the settlement of industrial dispute.
 a) Conciliation b) Arbitration
 c) Joint management council d) All the above
- 16) The industrial dispute act is passed in _____.
 a) 1947 b) 1957
 c) 1967 d) 1977

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)**16**

- a) Explain any two causes of weakness of trade union in India.
 b) What is labour legislation?
 c) Explain the role of labour legislation in India.
 d) What is bonus?
 e) What is meant by safety nets?
 f) Explain the role of joint management council.

Q.3 Write Short Notes. (Any two)**16**

- a) Joint Management Council.
 b) Labour legislation in India.
 c) Labour welfare in India.
 d) Social insurance.

Q.4 Broad Answers Question.**16**

- a) Critically examine the trade union movement in India.

OR

- b) Discuss the problems of child labour in India.

Q.5 Broad Answers Question.**16**

Discuss the problems of female labour in India.

- 9) भारतातील सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांना ---- मध्ये सुरुवात झाली.
 अ) 1904 ब) 1908
 क) 1915 ड) 1920
- 10) मध्यवर्ती गुदाम महामंडळाची स्थापना सन मध्ये करण्यात ---- आली.
 अ) 1950 ब) 1955
 क) 1957 ड) 1960
- 11) शेती संदर्भातील राज्य व्यापार महामंडळाची स्थापना ---- मध्ये झाली.
 अ) 1936 ब) 1946
 क) 1956 ड) 1966
- 12) नियंत्रित बाजारपेठेत कमिशन व बाजार शुल्क ---- कडून निर्धारित केले जाते.
 अ) बाजार समिती ब) शेतकरी
 क) सरकार ड) मध्यस्त
- 13) पतपुरवढ्याच्या समस्या सोडविण्यासाठी ---- कडून स्वतंत्र शेती पतविभाग सुरु करण्यात आला आहे.
 अ) एस बी आय ब) आय डी बी आय
 क) आय सी आय सी आय ड) आर बी आय
- 14) कृषी मुल्य आयोगाच्या स्थापनेची शिफारस ---- ने केली.
 अ) झा समिती ब) शिवाजीराव पाटील समिती
 क) खुस्त्रो समिती ड) नरसिंहम
- 15) मध्यान्ह भोजन योजना ---- मध्ये सुरु झाली.
 अ) 1992 ब) 1993
 क) 1994 ड) 1995
- 16) स्वातंत्र्योत्तर काळात शेतमजुरांच्या संख्येत ---- झाली आहे.
 अ) घट ब) स्थिर
 क) वाढ ड) वरील पैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) कृषी विपणन म्हणजे काय?
 ब) भावी व्यवहाराची व्याख्या लिहा.
 क) कृषी उद्योगाची व्याख्या लिहा.
 ड) डब्यु. टी. ओ. चे पूर्ण रूप लिहा.
 ई) एन. सी. डी. सी. ची स्थापना केंव्हा झाली?
 ई) अन्न सुरक्षा म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) कृषी विपणनातील सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
 ब) शिलकी साठ्याची चर्चा करा.
 क) कृषी उद्योगांचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ड) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
- 1) कृषी उद्योगांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करून सांगा.
 - 2) भारतातील कृषीमाल किंमत धोरण स्पष्ट करा.
- प्र.5** खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- कृषी अर्थपुरवढ्यातील नाबार्डच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

- 9) ---- हा व्यवहारतोलातील असमतोल दूर करण्याचा उपाय आहे.
 अ) चलनाचे अवमूल्यन ब) देशांतर्गत किंमत स्थैर्य
 क) आयात-निर्यातीवर नियंत्रण ड) वरील सर्व
- 10) व्यवहारतोल ---- वर अवलंबून असतो.
 अ) आयातीचा दर ब) निर्यातीचा दर
 क) विनिमय दर ड) वरीलपैकी नाही
- 11) ---- हे व्यवहारतोलातील असंतुलनाचे कारण आहे.
 अ) व्यापारचक्रे ब) निर्यातीचा असलेली मागणी
 क) आयातीचे प्रमाण ड) वरील सर्व
- 12) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामध्ये जेव्हा खर्चापेक्षा उत्पन्न अधिक असते तेव्हा त्या व्यवहारतोलास ---- व्यवहारतोल म्हणतात.
 अ) तुटीचा ब) शिलकीचा
 क) प्रतिकूल ड) वरील पैकी नाही
- 13) व्यवहारतोल हे ---- ने बनलेले असते.
 अ) चालू खाते ब) भांडवली खाते
 क) दोन्ही अ आणि ब ड) वरीलप पैकी नाही
- 14) व्यवहारतोल संकल्पना ---- शी संबंधित आहे.
 अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ब) अंतर्गत व्यापार
 क) राज्य व्यापार ड) स्थानिक व्यापार
- 15) विदेशी व्यापार गुणक हा सीमांत बचत प्रवृत्ती व ---- यांच्याशी परस्पर पूरक असतो.
 अ) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती ब) सीमांत बचत प्रवृत्ती
 क) सीमांत निर्यात प्रवृत्ती ड) सीमांत आयात प्रवृत्ती
- 16) ---- दर म्हणजे चलनाची मागणी व पुरवठा यांच्यातून मुक्तपणे ठरलेला दर होय.
 अ) स्थिर ब) बदलता
 क) निश्चित ड) नियंत्रित

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) जागतिक बँकेचे यश सांगा?
 ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे यश सांगा?
 क) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा?
 ड) विशेष आर्थिक क्षेत्र स्पष्ट करा?
 इ) विनिमय दर म्हणजे काय?
 ई) व्यवहारतोल म्हणजे काय?

- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) **16**
- अ) आयात पर्यायीकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) विदेशी व्यापार गुणक संकल्पना स्पष्ट करा.
क) सुवर्ण परिमाण स्पष्ट करा.
ड) व्यवहारतोलाचे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.4** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
- अ) भारताच्या विदेशी व्यापारनीती वरील उदारीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.
किंवा
ब) विदेशी थेट गुंतवणुकीची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.5** स्थिर विनिमय दराच्या गुण दोषाची चर्चा करा. **10**

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

International Trade and Finance (MA24406)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**16**

- 1) IMF provides _____ finance.
 - a) Short term
 - b) Long term
 - c) Agricultural
 - d) Industrial
- 2) The "General Agreement on Tariff and trade" come into force in _____.
 - a) 1947
 - b) 1957
 - c) 1967
 - d) 1997
- 3) _____ is the name for International Bank for Reconstruction and Development.
 - a) World Bank
 - b) Asian Bank
 - c) International monetary fund
 - d) None of these
- 4) WTO comes into existence in the year _____.
 - a) 1985
 - b) 1997
 - c) 1995
 - d) 2005
- 5) WTO means _____.
 - a) World Tourist organization
 - b) World Transport organization
 - c) World Trade organization
 - d) None of these
- 6) SEZ means _____.
 - a) Special Economic zone
 - b) Socio Economic zone
 - c) Special Export zone
 - d) None of these
- 7) FDI means _____.
 - a) Foreign Direct Investment
 - b) Food Development Index
 - c) Foreign Development Institution
 - d) None of these
- 8) In monetarist approach the balance of payments is linked with _____.
 - a) Money supply
 - b) Supply of goods
 - c) Supply of services
 - d) None of the above
- 9) _____ is the measure to correct the disequilibrium in the balance of payment.
 - a) Devaluation of Currency
 - b) Domestic price stability
 - c) Control on Import Export
 - d) All of these
- 10) Balance of payment depends upon _____.
 - a) Rate of Import
 - b) Rate of Export
 - c) Rate of Exchange
 - d) None of these

- 9) बँक ग्राहकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्याच्या दृष्टीने ---- योजना उपयुक्त ठरते.
 अ) बँक ग्राहक योजना
 ब) नियमन योजना
 क) बँकिंग लोकपाल योजना
 ड) यापैकी नाही
- 10) ---- हे आंतरराष्ट्रीय बँकेचे प्रमुख कार्य आहे.
 अ) आयात-निर्यात व्यापाराला वित्तपुरवठा
 ब) प्रकल्पासाठी वित्तपुरवठा
 क) आंतरराष्ट्रीय कर्जाचे एकत्रीकरण करणे
 ड) वरील सर्व
- 11) बँकिंग क्षेत्रात सुधारणा करण्यासाठी ---- यांच्या अध्यक्षतेखाली 'हाय लेवल कमिटी' नेमण्यात आली.
 अ) चक्रवर्ती समिती
 ब) खुस्त्रो समिती
 क) नरसिंह समिती
 ड) वरील सर्व
- 12) बँकांच्या कर्ज वसुली बाबत ---- मध्ये कर्ज वसुली संमत करण्यात आला.
 अ) 1993
 ब) 1994
 क) 1995
 ड) 1996
- 13) बेसल करार ---- मध्ये 'बँकेचे भांडवल' आणि 'भांडवल गुणोत्तर' यांची व्याख्या करण्यात आली.
 अ) एक
 ब) दोन
 क) तीन
 ड) वरील सर्व
- 14) बँकिंग लोकपालांची नियुक्ती ---- वर्षासाठी केली जाते त्यानंतर दोन वर्ष मुदत वाढ होऊ शकते.
 अ) एक
 ब) दोन
 क) तीन
 ड) वरीलपैकी नाही
- 15) दूरदर्शी निकष पध्दतीत ---- हे प्रामुख्याने उद्देश अभिप्रेत असते.
 अ) मालमत्तेचे वर्गीकरण करणे
 ब) बुडीत कर्जासाठी तरतुद करणे
 क) उत्पन्नाचे मोजमाप करणे
 ड) वरील सर्व
- 16) सन 1993 मध्ये ---- मंडळाची स्थापना करण्यात आली.
 अ) वित्तीय परीक्षण
 ब) स्थानिक नियंत्रण
 क) वित्तीय मूल्यमापन
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) अग्रणी बँक योजना म्हणजे काय?
 ब) सुक्ष्म वित्तपुरवठा संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) घाऊक बँकिंगची प्रगती सांगा.
 ड) बँक नियमन कायदानुसार बँकेची कार्य स्पष्ट करा.
 इ) बेसल करार -तीन स्पष्ट करा.
 ई) ग्रामीण बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) बँकिंग लोकपालांचे अधिकार व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
ब) बँक क्षेत्रातील अलीकडील काळातील सुधारणांचा आढावा घ्या.
क) सार्वत्रिक बँकेची संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) कर्ज वसुली करिता असलेली आचारसंहिता स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणताही एक) 16**
- अ) 1991 मधील नरसिंहम समितीने केलेल्या शिफारशी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पीक कर्ज योजना आणि पीक विमा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. 16**
- भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Advanced Banking (MA24407)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**16**

- 1) Regional rural banks were started in _____ in India.
 - a) 1965
 - b) 1975
 - c) 1985
 - d) 1995
- 2) In 1969 the 'Nariman committee' formulated _____ scheme by accepting principles of regional approach.
 - a) Regional Rural Bank
 - b) Lead Bank
 - c) Rural Bank
 - d) NABARD
- 3) Crop Loan schemes was first introduced in _____ in India.
 - a) 1940
 - b) 1950
 - c) 1960
 - d) 1970
- 4) India established the RBI as the central bank in 1st April _____.
 - a) 1935
 - b) 1938
 - c) 1940
 - d) 1942
- 5) The Central cooperative training committee in 1953 was jointly established central government and _____.
 - a) Merchant Bank
 - b) District Central cooperative Bank
 - c) RBI
 - d) SBI
- 6) The headquarter of universal bank is situated at _____.
 - a) Delhi
 - b) London
 - c) Chicago
 - d) Washington
- 7) CIBIL was established in _____ in India.
 - a) 1999
 - b) 2000
 - c) 2001
 - d) 2002
- 8) A new economic policy in India was introduced in _____.
 - a) 1991
 - b) 2001
 - c) 2011
 - d) 2021
- 9) For the redressal of grievances of bank customer _____ is useful scheme.
 - a) Bank customer scheme
 - b) Regulation scheme
 - c) Banking ombudsman scheme
 - d) None of these
- 10) _____ this is the major function of the International Bank.
 - a) Financing of import export trades
 - b) Financing of project
 - c) Consolidation of international loan
 - d) All of the above

- 11) 'A high level committee' was appointed under the chairmanship of _____ to reform the banking sector.
a) Chakravarti committee b) Khustro committee
c) Narasimhan committee d) All of these
- 12) Regarding banks loan the loan recovery act was passed in _____.
a) 1993 b) 1994
c) 1995 d) 1996
- 13) The Basal Accord _____ Defines the 'Bank capital' and 'Bank ratio'.
a) I b) II
c) III d) All of these
- 14) Appointment of banking ombudsman is made for _____ years after which the term may be extended for two years.
a) One b) Two
c) Three d) None of these
- 15) In pruential norms methods _____ this is primarily intended.
a) Assortment of assets b) Measurement of income
c) Provisiion for bad debt d) All of the above
- 16) _____ the board was established in 1993.
a) Financial supervision b) Local control
c) Financial valuation d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)**16**

- a) What is a lead Bank scheme?
b) Explain the concept of micro finance.
c) Explain the progress of wholesale banking.
d) Explain the functions of a bank as per the Banking Regulation Act.
e) Explain the Basal Accord-III.
f) Explain the role of rural banks.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- a) Explain the powers and responsibilities of banking ombudsman.
b) Take a review of the recent reforms in the banking sector.
c) Explain the concept of universal banking.
d) Explain the code of conduct for debt recovery.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**16**

- a) Explain the recommendations made by the Narsimhan committee of 1999.

OR

- b) Explain the concept of the crops loan scheme and crop insurance.

Q.5 Explain the role and functions of reserve Bank of India.**16**